

RAČUNOVODSTVENA ETIKA OBZIROM NA VELIČINU PODUZETNI

Durdov, Josipa

Master's thesis / Diplomski rad

2018

Degree Grantor / Ustanova koja je dodijelila akademski / stručni stupanj: **University of Split, Faculty of economics Split / Sveučilište u Splitu, Ekonomski fakultet**

Permanent link / Trajna poveznica: <https://urn.nsk.hr/urn:nbn:hr:124:262422>

Rights / Prava: [In copyright](#) / [Zaštićeno autorskim pravom.](#)

Download date / Datum preuzimanja: **2024-04-19**

Repository / Repozitorij:

[REFST - Repository of Economics faculty in Split](#)

UNIVERSITY OF SPLIT

DIGITALNI AKADEMSKI ARHIVI I REPOZITORIJI

SVEUČILIŠTE U SPLITU
EKONOMSKI FAKULTET

DIPLOMSKI RAD

**RAČUNOVODSTVENA ETIKA OBZIROM NA
VELIČINU PODUZETNIKA**

Mentor:

doc. dr. sc. Andrijana Rogošić

Student:

Josipa Durdov

Split, kolovoz, 2018.

Sadržaj

1. UVOD	1
1.1. Problem istraživanja	1
1.2. Predmet istraživanja	2
1.3. Istraživačke hipoteze	3
1.4. Ciljevi istraživanja.....	4
1.5. Metode istraživanja	4
1.6. Doprinos istraživanja.....	5
1.7. Struktura diplomskog rada	5
2. RAČUNOVODSTVENA ETIKA I KODEKS PROFESIONALNE ETIKE	6
2.1. Američka federacija računovođa (American Institute of Certified Public Accountants – AICPA) i Međunarodna federacija računovođa (International Federation of Accountants – IFAC)	10
2.2. Načela računovodstvene etike	10
2.3. Donošenje etično ispravne odluke.....	13
2.4. Neetično ponašanje u računovodstvenoj profesiji.....	14
2.4.1. Prijetnje	15
2.4.2. Sukob interesa	16
2.4.3. Razlika između prijevare i pogreške	18
2.4.4. Najčešći načini manipulacije financijskim izvještajima	18
2.4.5. Pregled dosadašnjih empirijskih istraživanja	21
3. RAČUNOVODSTVENA ETIKA U MALIM I SREDNJIM PODUZEĆIMA.....	23
3.1. Razvrstavanja poduzetnika prema određenim kriterijima.....	24
3.2. Problemi primjene poslovne etike u poduzećima.....	24
3.3 Zviždanje (whistleblowing).....	25
3.4. Položaj računovodstvene profesije u Republici Hrvatskoj.....	26

4. REZULTATI PROVEDENOG ISTRAŽIVANJA - VAŽNOST PRIMJENE RAČUNOVODSTVENE ETIKE U POSLOVANJU	27
4.1. Metodologija empirijskog istraživanja	27
4.2. Analiza rezultata provedenog istraživanja	27
4.2.1. Deskriptivna statistika	27
4.2.2. Neparametrijska statistika	37
4. ZAKLJUČAK	49
LITERATURA.....	51
POPIS TABLICA:.....	54
POPIS SLIKA:	55
SAŽETAK.....	56
SUMMARY	58

1. UVOD

1.1. Problem istraživanja

Razvoj računovodstvene profesije započinje industrijskom revolucijom, a daljnji razvoj uvjetovan je tehnološkim napretkom i informatizacijom te sve većim zahtjevima globalizacije. Računovodstvena profesija se razlikuje od drugih profesija u odgovornosti i djelovanju u javnom interesu, stoga je danas aktualna tema istraživanja odnos etike i poslovanja. Mnoge situacije mogu poljuljati principe profesionalne etike računovođa i na taj način ugroziti vjerodostojnost financijskih izvještaja. Stoga je „Računovodstvena etika skup opće prihvaćenih moralnih normi koje se temelje na etičkim vrijednostima potrebnim za sastavljanje vjerodostojnih, nepristranih i fer informacija financijskih izvještaja“ (Bedeković, 2013).

Profesionalna etika je u današnjem svijetu postala jedan od glavnih preduvjeta za uspješnost poslovanja. Njena primjena poduzećima omogućava da zadovolje interese svih grupa, što uključuje: kupce, zaposlenike, dioničare i sve ostale koji su direktno i indirektno povezani s poduzećem. Također pridonosi dobrom rejtingu poduzeća te ovakva poduzeća imaju mogućnost biranja poslovnih partnera, prednost pri sklapanju ugovora, najkvalitetniju radnu snagu, jer svi žele raditi u visoko rangiranim poduzećima.

Brojni skandali koji su se dogodili tijekom povijesti, poput Enrona, WorldComa u SAD-u, Parmalata u Italiji te u novije vrijeme Siemens i Volkswagen, kao i drugi, povećali su interes javnosti za poslovnom etikom. Isto tako poduzeća su shvatila da neetičnost može dovesti do povećanja troškova, narušavanja odnosa s kupcima, dobavljačima, partnerima, investitorima i bankama te samim tim utjecati na uspješnost i ugled poduzeća. Veći broj skandala početkom 2000-ih, a posebno skandal Enron, pokrenuo je „industriju etike“ i potaknuo vladu SAD-a da uvede dodatnu regulativu vezanu uz obvezu njenog uvođenja u sustave poslovanja poduzeća. Kako bi se osigurale pouzdane i transparentne informacije i da bi se zaštitio javni interes Međunarodna federacija računovođa (International

Federation of Accountants – IFAC) propisuje potrebna znanja, profesionalne vrijednosti, stavove i etiku računovodstvene profesije na međunarodnoj razini. Krajem 20. stoljeća IFAC je putem Odbora za međunarodne standarde etike za računovođe razvila Kodeks etike za profesionalne računovođe (Code of ethics for professional accountants), poznat kao IESB-ov

Kodeks. Kodeks je uređen tako da se odnosi na sve profesionalne računovođe, neovisno jesu li u javnoj djelatnosti, industriji, komercijali, javnom sektoru ili obrazovanju.

Svrha Kodeksa etike za profesionalne računovođe je da bude svojevrstan okvir profesionalnog ponašanja računovođa s ciljem zaštite i jačanja profesionalne discipline (Bedeković, 2013). Omogućava smanjivanje razlika u pravnoj regulativi, kulturi i jezicima te omogućava shvaćanje važnosti profesionalnih vrijednosti za donošenje prosudbi u najboljem interesu profesije. Kao takav uključuje potrebna znanja, odgovornosti za pružanje informacija široj javnosti, potrebne standarde za ulazak, zadržavanje i izlazak iz profesije te ne i manje važno, potrebu za javnim potvrđivanjem rada računovodstvene profesije.

Različiti korisnici se oslanjaju na računovođe i to, kako za: (Ramljak, Rogošić, Perica, 2016)

1. ispravno, pouzdano i objektivno financijsko računovodstvo i izvješćivanje,
2. učinkoviti financijski menadžment kroz kolanje informacija o (ne)likvidnosti te
3. mjerodavne savjete pri različitim poslovnim i poreznim pitanjima.

Od računovođe se može tražiti da djeluje suprotno profesionalnim standardima, zato moraju stalno biti na oprezu i izbjegavati okolnosti koje mogu dovesti do neprimjerenih situacija, a koje mogu nepovoljno utjecati na čestitost računovođa. Isto tako okolnosti poput neprimjerene upotrebe imovine dane na korištenje koja je u vlasništvu poduzeća ili institucije, postojanje financijskog interesa kod poslodavca, prihvatanje vrijednih darova, prijetnje otkazom i ispunjavanje zahtjeva nadređenih, danas su najčešći razlog neetičnog ponašanja računovođa. Ono dovodi do neispravnih i sumnjivih računovodstvenih operacija poput poreznih prijevара, namještanje poslovnih rezultata, neispravnih obračuna i slično.

1.2. Predmet istraživanja

Predmet istraživanja proizlazi iz samog problema istraživanja. Naglasak je na računovodstvenoj etici, odnosno primjeni Kodeksa etike za profesionalne računovođe kao čimbenika uspješnosti poslovanja.

U radu će se pomoću različitih metoda prikazati primjena profesionalne etike u poduzećima obzirom na veličinu te njezin utjecaj na profesionalizam i manipulaciju financijskih izvještaja.

1.3. Istraživačke hipoteze

Nakon definiranja problema i predmeta istraživanja, postaviti će se hipoteze na kojima će se temeljiti rad.

H1: Postoji razlika u primjeni Kodeksa etike za profesionalne računovođe obzirom na veličinu poduzetnika

Jackling et al, (2007) u članku „Professional accounting bodies’ perceptions of ethical issues, causes of ethical failure and ethics education“ opisuje svoje istraživanje koje je pokazalo da su najčešći razlozi neprofesionalnosti računovođa sukob interesa, manjak objektivnosti i neovisnosti, neprimjereno vodstvo i siromašna organizacijska kultura.

Ovom će se hipotezom utvrditi primjenjuju li se temeljna načela Kodeksa etike u svim poduzećima obzirom na veličinu poduzetnika jednako ili ne. Točnije, promatrat ćemo kako pojedina poduzeća obzirom na veličinu poduzetnika primjenju u svom radu načela objektivnosti i nepristranosti, poštenja, stjecanja i održavanja profesionalne kompetentnosti, čuvanja povjerljivih informacija i postupaju li u skladu sa računovodstvenim i ostalim propisima.

H2: Primjena Kodeksa etike za profesionalne računovođe ima značajan utjecaj na smanjenje manipulacije financijskim izvještajima.

Glavna pitanja s kojima se danas suočava računovodstvena struka jest je li želja za novcem ta koja računovođe tjera u manipulativne radnje i je li etika dovoljno snažna da to spriječi (Aljinović Barać, et al , 2016).

Krkač, Volarević i Josipović (2011) u svom istraživanju spominju kako se u praksi najčešće manipulira zaradama poduzeća i kako menadžeri prikazuju samo one podatke koji im omogućavaju stratešku prednost. Također i to da se financijske računovođe vrlo rijetko kažnjava od strane svojih strukovnih udruženja ukoliko su pogrešno interpretirali financijski status nekog poduzeća.

Ovom hipotezom će se utvrditi stav profesionalnih računovođa o poznavanju i primjeni temeljnih načela Kodeksa etike kao faktora pozitivnog utjecaja na povećanje vjerodostojnosti financijskih izvještaja obzirom na veličinu poduzetnika. Prikazati će se mišljenje svakog računovođe obzirom na veličinu poduzetnika o povećavanju vjerodostojnosti financijskih izvještaja ukoliko primjenjuje Kodeks etike.

1.4. Ciljevi istraživanja

Cilj istraživanja je određen prethodnim triju točkama.

U teorijskom dijelu rada cilj je definirati računovodstvenu etiku, IFAC, Kodeks profesionalne etike i njegova temeljna načela, profesionalnog računovođu i njegovu zadaću kao i izloženost brojnim prijetnjama, važnost primjene profesionalne etike u svim poduzećima i njezin utjecaj na rezultat poslovanja te važnost poduzeća obzirom na veličinu.

U empirijskom dijelu rada na temelju provedenog istraživanja analizirat će se rezultati anketa te utvrditi prihvaćanje ili odbacivanje postavljenih hipoteza. Na temelju rezultata odnosno prihvaćanja ili odbacivanja postavljenih hipoteza vidjet će se koliko su poduzeća profesionalna u njihovom načinu poslovanja i je li etičnost stvarno uspjeh svakog poduzeća. Nadalje, utvrdit će se razlika u primjeni Kodeksa obzirom na veličinu poduzetnika.

1.5. Metode istraživanja

U radu će se koristiti sljedeće metode:

1. **Metoda deskripcije** - je postupak jednostavnog opisivanja ili očitavanja činjenica, procesa i predmeta te njihovih empirijskih potvrđivanja odnosa i veza, ali bez znanstvenog tumačenja i objašnjavanja.
2. **Metoda sinteze** - je postupak znanstvenog istraživanja i objašnjavanja stvarnosti putem sinteze jednostavnih sudova u složenije.
3. **Metoda analize** - je postupak znanstvenog istraživanja raščlanjivanjem složenih pojmova, sudova i zaključaka na njihove jednostavnije sastavne dijelove i elemente
4. **Metoda komparacije** – postupak kojim se proučavaju odnosi, sličnosti i razlike između dva predmeta ili pojave sa ciljem da se izvedu određeni zaključci
5. **Metoda klasifikacije** - predstavlja sustave skupina predmeta, ili raspodjele niza srodnih pojava
6. **Metoda kompilacije** - iznošenje tuđih stavova i zaključaka iz domaće i strane literature
7. **Induktivna metoda** - uključuje način zaključivanja iz općih postavki, do konkretnih pojedinačnih zaključaka
8. **Deduktivna metoda** – iz općih sudova se izvode posebni i pojedinačni zaključci.
9. **Metoda dokazivanja** – utvrditi točnost neke spoznaje
10. **Metoda generalizacije** - od pojedinačnih opažanja izvode se uopćeni zaključci

11. Statistička metoda - pomoću ove metode mogu se na prihvatljivo egzaktn način saznati opća određenost, pravilnosti i zakonitosti masovnih pojava

1.6. Doprinos istraživanja

Doprinos ovog rada je u prikazivanju primjene Kodeksa etike za profesionalne računovođe prema veličini poduzeća te je li stvarno utječe na profesionalizam računovođa kao i na smanjenje manipulacije financijskim izvješćima.

1.7. Struktura diplomskog rada

Diplomski rad sastoji se od 5 osnovnih cjelina, uključujući uvod i zaključak.

U prvoj, uvodnoj cjelini rada, opisan je problem i predmet istraživanja, postavljene hipoteze istraživanja, utvrđeni ciljevi istraživanja, navedene metode koje su korištene u radu te navedena struktura diplomskog rada.

U drugoj cjelini rada, objašnjeni su detaljnije pojmovi: računovodstvena etika, profesionalni računovođa, IFAC (International Federation of Accountants), IESBA (International Ethics Standards Board for Accountants), Kodeks etike za profesionalne računovođe i svrha njegove primjene te manipulacija financijskim izvještajima.

U trećoj cjelini definirana su poduzeća obzirom na veličinu. Isto tako je objašnjena njihova struktura i važnost kao i primjena profesionalne etike.

U četvrtoj cjelini obrađani su rezultati ankete te je utvrđeno prihvaćanje ili odbacivanje postavljenih hipoteza. Također, je li etičnost važan čimbenik u profesionalizmu i smanjenju manipulacija financijskim izvještajima.

Na samom kraju, odnosno u petoj cjelini donešen je zaključak o cjelokupnom radu. Iznešeni su stavovi na temelju teorijskog i empirijskog dijela rada.

2. RAČUNOVODSTVENA ETIKA I KODEKS PROFESIONALNE ETIKE

Računovodstvo je plemenita profesija koja zahtijeva visoku razinu profesionalizma (Akenbor, Tennyson, 2014). Računovodstvena profesija je bitan faktor uspješnosti cjelokupnog poslovanja poduzeća. Stvara informacije za potrebe internih i eksternih korisnika. Korisnici se oslanjaju na financijsko računovodstvo i izvještavanje koje sastavljaju računovođe, učinkovit financijski menadžment kao i mjerodavne savjete pri različitim poslovnim i poreznim pitanjima. Stoga je vrlo važno da se svi podaci i izvještaji prikazuju točno, nepristrano i fer. Također moraju voditi računa o povjerljivosti podataka. Računovodstvene informacije dobivene specifičnim metodama i tehnikama za korisnike predstavljaju sigurnu osnovu za efikasnost te kvalitetno i racionalno poslovno odlučivanje. Računovođe danas obavljaju usluge u raznim organizacijama privatnog i javnog sektora. Zbog dinamičnosti poslovanja organizacija, odnosno brzine napretka tehnologije, industrije i ostalih djelatnosti dolazi do postavljanja novih zahtjeva i nadograđivanja već postojećeg znanja. Stoga je bitno da se računovođa kontinuirano stručno usavršava tijekom cijelog svog poslovnog procesa. Pod tim se smatra podizanje razine znanja, ozbiljnost, kompetencija i odgovornost računovođe. Obzirom da većina profesija svoje poslove obavlja u skladu s visokim etičkim standardima tako i računovođe svoje poslove obavljaju prema standardima propisanim Kodeksom etike za profesionalne računovođe. Suočavanjem sa složenim izazovima u poslovanju i profesionalnom okruženju današnjice, sve više i rastu pritisci za etičkim ponašanjem računovođe. Uloga računovođe osobito u današnje vrijeme je značajna jer njihove informacije su ključne u donošenju poslovnih odluka, a time i sam pozitivan razvoj i rezultat poslovanja ovise o pouzdanosti računovodstvenih informacija. Važnost etike u računovodstvenoj djelatnosti proizlazi i iz toga što ponašanje računovođe ne utječe samo na poslovno okruženje, već općenito na društvo i javnost. Računovođa je s jedne strane suočen s interesima poslodavca za maksimalnim profitom, a sa druge strane s odgovornošću za profesionalno obavljanje usluga i očuvanje ugleda računovodstvene profesije. Možemo reći da je računovodstvena etika skup općeprihvaćenih moralnih vrijednosti koja obuhvaća načine prikupljanja podataka, njihovo istraživanje, analitičku raščlambu, pripremanje financijskih izvještaja i na kraju konačnu distribuciju korisnicima.

Etičke vrijednosti (NN čl.11/2010):

1. Pravičnost
2. Poštenje
3. Čestitost
4. Savjesnost
5. Pouzdanost
6. Odgovornost

Cilj računovodstvene profesije je ispunjen ako su zadovoljeni sljedeći uvjeti (Dražić - Lutilsky, et al, 2010):

1. pravovaljanost informacija
2. profesionalizam
3. kvaliteta puženih usluga
4. povjerenje

U povijesti računovodstvo je imalo samo evidencijsku ulogu (knjigovodstvo) pa su poslovi evidentiranja poslovnih događaja bili najznačajniji zadaci računovođe. Danas se računovođe bave poslovima kao što su: planiranje (budžetiranje), kontrola (nadzor), priprema i analiza informacija za različite korisnike, javna nabava, fiskalna odgovornost, pravna pitanja, zakonodavni okvir i sl. Danas, Hrvatska kao članica Europske unije i velike računovodstvene svjetske zajednice treba prihvaćati i primjenjivati međunarodne standarde financijskog izvještavanja i međunarodne računovodstvene standarde. Stoga računovođa mora imati odgovarajuće kompetencije koje se svakodnevno moraju nadopunjavati i usavršavati.

Tablica 1. Profesionalne kompetencije računovođa prema Međunarodnim standardima edukacije

PROFESIONALNE KOMPETENCIJE RAČUNOVOĐA		
Tehničke kompetencije	Profesionalne vještine	Profesionalne vrijednosti, etika i stavovi
- financijsko računovodstvo i izvještavanje - upravljačko računovodstvo - financije i financijski menadžment - oporezivanje - revizija - upravljanje rizicima - interne kontrole - zakoni i propisi - informacijske tehnologije - poslovno okruženje subjekta - ekonomija - poslovna strategija i menadžment	- intelektualne vještine - interpersonalne i komunikacijske vještine - personalne vještine - organizacijske vještine	- profesionalni skepticizam i sposobnost prosuđivanja - etička načela - predanost interesu javnosti

Izvor: Izazovi računovodstvene profesije u budućem razdoblju, Ramljak, Pavić (2016).

Za razvoj računovodstvene profesije, ali i poštivanje etičkih normi u Republici Hrvatskoj, važnu ulogu imaju:

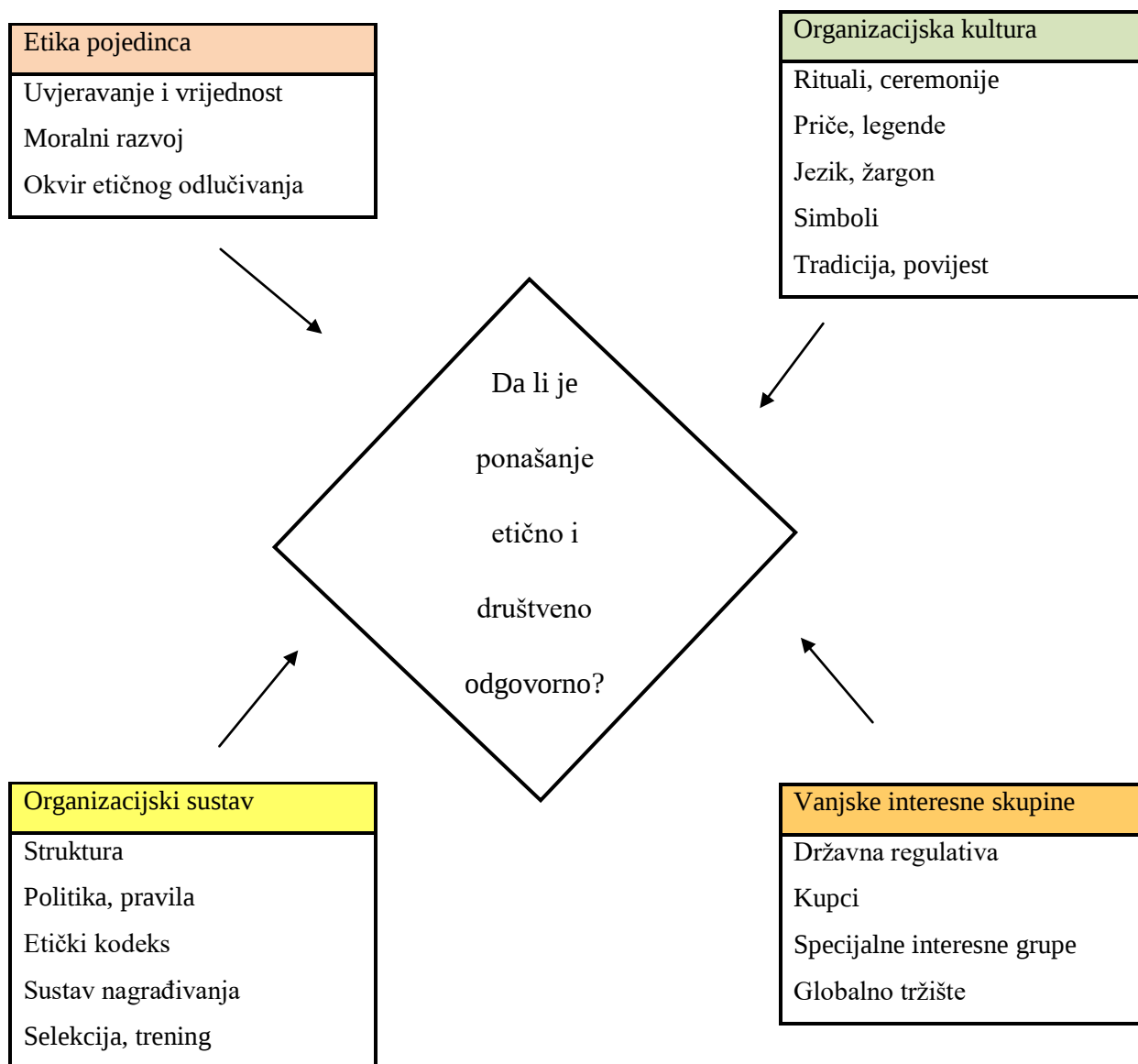
1. Odbor za standarde financijskog izvještavanja
2. Hrvatska revizorska komora
3. Hrvatska zajednica računovođa i financijskih djelatnika
4. Sekcija internih revizora
5. Udruga računovođa i financijskih djelatnika, itd.

Sve navedene institucije imaju svoju ulogu za postizanje što veće kvalitete rada računovođa, ali isto tako i poštivanje etičkih normi u ponašanju.

Cilj profesionalne etike je zaštita računovodstvene profesije od ponašanja pojedinih računovođa koji svojim radom mogu naštetiti ugledu struke.

Da bi svaki računovođa mogao primijeniti načela etičnosti u svom poslovanju koja se od njega zahtijevaju, prvenstveno se treba ponašati moralno kao pojedinac.

Kako bi znali da li je naše ponašanje etično i društveno odgovorno, potrebno je poznavati faktore koji utječu na etično ponašanje organizacije.

Slika 1. Faktori koji utječu na etično ponašanje organizacije

Izvor: prilagođeno prema Daft, R.L.: Organization Theory and Design, Thompson South-Western, Ohio, 2004., str. 376.

2.1. Američka federacija računovođa (American Institute of Certified Public Accountants – AICPA) i Međunarodna federacija računovođa (International Federation of Accountants – IFAC)

Međunarodna federacija računovođa (International Federation of Accountants – IFAC) osnovana je 1977. godine te danas predstavlja oko 2,5 milijuna računovođa iz raznih područja poslovanja iz 129 država diljem svijeta (Bedeković, 2013). Kako bi se osigurala pouzdane i transparentne informacije i da bi se zaštitio javni interes, IFAC propisuje potrebna znanja, profesionalne vrijednosti, stavove i etiku računovodstvene profesije na međunarodnoj razini (Bedeković, 2013). Krajem 20. stoljeća IFAC je putem Odbora za međunarodne standarde etike za računovođe razvila Kodeks etike za profesionalne računovođe (Code of ethics for professional accountants) koji je poznat kao IESB-ov Kodeks. Kodeks je uređen tako da se odnosi na sve profesionalne računovođe, neovisno jesu li u javnoj djelatnosti, industriji, komercijali, javnom sektoru ili obrazovanju (Ramljak, Rogošić, Perica, 2016). Profesionalni računovođa se smatra onaj tko obavlja poslove revizije, računovodstva, poreza, konzultacija i sličnih poslova računovodstvene profesije. Hrvatska zajednica računovođa i financijskih djelatnika je članica IFAC-a. Hrvatska gospodarska komora je donijela u prosincu 2011. godine odluku o objavljivanju Kodeksa etike za profesionalne računovođe (NN br.1/2012).

Američka federacija računovođa (American Institute of Certified Public Accountants – AICPA) kao i IFAC su najpoznatiji tvorci kodeksa etike namijenjenih računovođama.

2.2. Načela računovodstvene etike

Tablica 2. Temeljna etička načela prema IESB-ovom i AICPA-ovom Kodeksu

ETIČKA NAČELA PREMA IESB-ovom KODEKSU	ETIČKA NAČELA PREMA AICPA-ovom KODEKSU
Poštenje	Odgovornost
Objektivnost	Javni interes
Profesionalna sposobnost i dužna pažnja	Integritet (poštenje)
Povjerljivost	Objektivnost i neovisnost
Profesionalno ponašanje	Dužna pažnja
	Djelokrug i priroda

Izvor: Ramljak B., Rogošić A., Perica I., Profesionalno ponašanje računovodstvenih radnika u funkciji ostvarivanja etičkih standarda, Split, 2016.

Temeljna načela navedena u Tablici 2. trebaju biti primijenjena u svim situacijama i financijskim izvještajima te imati istu težinu važnosti. Znači, treba biti pošten i objektivan pri računovodstvenoj obradi i prezentaciji mnoštva podataka i informacija vodeći računa da se radi o povjerljivim informacijama, ali i voditi računa o povjerenju između različitih sudionika koji se pojavljuju u poslovanju (Ramljak, Rogošić, Perica, 2016). Računovođa nikada nebi smio svjesno sudjelovati ili pisati izvještaje s pogrešnim informacijama, informacijama koje dovode u zabludu, nemarno sročene ili izostavljene informacije. Način na koji se može zaštititi ukoliko se nađe u takvoj situaciji je sastavljanje modificiranog izvješća o pogrešnim informacijama. Poslovne prosudbe i odluke moraju biti objektivne i ne smije dozvoliti da prevladavaju pristranost, sukob interesa ili drugi utjecaji. Česte situacije u kojima profesionalni računovođa može ugroziti objektivnost financijskog izvještaja su: rodbinski ili drugi odnosi sa klijentom, osobni interes, utjecaj drugih osoba i ostale situacije. U takvim situacijama računovođa treba prepoznati i prevladati takve utjecaje i ponašati se objektivno, a u slučaju nemogućnosti treba prekinuti pružati profesionalne usluge. Profesionalni računovođa mora kontinuirano održavati i nadograđivati svoja znanja i vještine kako bi mogao pružiti kvalitetnu profesionalnu uslugu u skladu sa zakonom, stručnim i profesionalnim standardima. Prema IESBA-ov kodeksu etike za profesionalne računovođe, profesionalna kompetentnost sastoji se od dvije komponente: stjecanje profesionalne kompetentnosti i održavanje profesionalne kompetentnosti. Održavanje podrazumijeva neprekidno praćenje i stjecanje razumijevanja relevantnih stručnih, poslovnih i profesionalnih dostignuća. Pažljivost obuhvaća odgovornost da se djeluje u skladu sa zahtjevima angažmana, brižno, temeljito i pravodobno. Ukoliko profesionalni računovođa ima pomoćno osoblje, mora osigurati da i oni djeluju u skladu s Kodeksom i zakonom (Pavlović, 2017). Informacije stečene poslovnim i profesionalnim odnosom ne smiju se (Pavlović, 2017):

1. Objavljivati izvan poduzeća ili organizacije osim kada postoji zakonsko ili profesionalno pravo ili dužnost objavljivanja
2. Koristiti povjerljive informacije stečene na temelju poslovnih ili profesionalnih odnosa za osobnu korist ili korist trećih stranaka
3. Nenamjerno objavljivati stečene informacije trećim licima
4. Iznositi stečene informacije van poduzeća

Profesionalni računovođa može koristiti ranije stečena iskustva i znanja u novim poslovima, ali se i dalje mora pridržavati načela povjerljivosti u vezi s informacijama stečenim poslovnim i profesionalnim odnosom. Objavljivanje stečenih informacija je dozvoljeno (Priručnik s kodeksom etike za profesionalne računovođe, 2015):

1. Ako je dopušteno zakonom ili odobreno od klijenta ili poslodavca
2. Ako se zahtijeva zakonom u slučajevima izrade dokumenata, pružanja dokaza na sudu, dojava o kršenju zakona, ako postoji dužnost ili pravo objavljivanja.
3. Postoji profesionalna dužnost ili pravo objavljivanja, kada nije zabranjeno zakonom, kako bi se:
 - 3.1. postupilo u skladu s pregledom kvalitete koju provodi tijelo članice ili profesionalno tijelo
 - 3.2. odgovorilo na upite ili odazvalo istrazi tijela članice ili profesionalnog tijela
 - 3.3. zaštitili profesionalni interesi profesionalnog računovođe u sudskim postupcima
 - 3.4. postupilo u skladu sa stručnim i etičkim zahtjevima

Prilikom odlučivanja o objavljivanju povjerljivih informacija potrebno je razmotriti (Priručnik s kodeksom etike za profesionalne računovođe, 2015):

1. mogu li biti ugroženi interesi svih stranaka, uključujući i treće stranke čiji interesi mogu biti pogođeni, ako klijent ili poslodavac pristane da profesionalni računovođa objavi informacije
2. jesu li sve relevantne informacije poznate i potvrđene, u mjeri u kojoj je to izvedivo; u situacijama koje uključuju nepotvrđene činjenice, nepotpune informacije ili nepotvrđene zaključke, koristit će se profesionalna prosudba pri određivanju načina objavljivanja na koje se ono treba obaviti, ako je objavljivanje potrebno
3. vrstu priopćavanja koja se očekuje i na koga je upućena
4. jesu li primjereni primatelji na koje se upućuje priopćenje

Profesionalni računovođa mora izbjegavati svaku radnju koja narušava ugled profesije. Mora djelovati u skladu sa zakonima i propisima. Ne smije omalovažavati posao drugih, nuditi profesionalne usluge koje ne može pružati, davati lažne informacije o svom znanju, kvalifikacijama i iskustvu.

2.3. Donošenje etično ispravne odluke

Kodeks profesionalne etike utječe i na kvalitetu finansijskih izvještaja. Danas je poduzećima sve teže donijeti ispravnu odluku u određenim situacijama. Postoje četiri različita pristupa za ocjenu i donošenje etične odluke (Daft, 2006):

1. Utilitaristički kriterij
2. Individualistički kriterij
3. Kriterij pravde
4. Kriterij prava

Utilitaristički kriterij razvili su u 19. stoljeću filozofi Jeremy Beneth i John Stuart Mills. Prema ovom pristupu odluke se donose isključivo na temelju njihovih ishoda ili posljedica, a moralna odluka je ona koja donosi najveće dobro i čini najmanje zla za sve koje odluka uključuje (kupce, zaposlene, dioničare, zajednicu i okoliš). Često se koristi u poslovnom svijetu. Kriteriji za najveće dobro većine su: učinkovitosti, produktivnosti i visoki profiti jer se smatra da ti ciljevi doprinose najvećem zadovoljstvu najvećeg broja ljudi unutar organizacije.

Drugi, individualistički kriterij ističe da je moralno djelovanje ono koje je dugoročno najbolje za pojedince. Pojedinaac izračunava dugoročne prednosti za njega osobno kao mjeru koliko je odluka dobra. Odluka koja ima više dobrih, nego loših strana u odnosu na druga rješenja problema, bit će ona koju treba provesti. Smatra se da individualizam vodi iskrenosti i povjerenju kao ponašanju prema drugima koje odgovara standardima ponašanja kakvo ljudi očekuju prema njima samima.

Treći kriterij prava ističe da pojedinci imaju osnovna prava i slobode koje se moraju poštovati i ne ugrožavati nečijom odlukom, a to su temeljna ljudska prava:

1. pravo na slobodu
2. pravo na samoodređivanje
3. pravo na život
4. pravo na vlasništvo

Četvrti kriterij pravde se temelji na principima: jednakosti, pravednosti i nepristranosti. Pravda se zadovoljava uspostavljanjem pravila i regulativa koje bi trebale osigurati pravednu raspodjelu koristi za sve.

Ova četiri modela definiraju osnovna ljudska prava i pravila etičkog djelovanja.

Nimalo nije jednostavno donijeti ispravnu odluku kada je u pitanju nekakva nemoralna situacija. Ponekad se jedna odluka u određenoj situaciji može činiti moralno ispravna, dok se u drugoj može činiti neispravna. Četiri moguća pristupa za donošenje etične odluke (Aleksić, 2007):

1. na temelju procjene odabire se ona odluka koja će za najveći broj sudionika u poslovnom procesu donijeti najmanje loš ishod
2. najmoralnija je ona odluka koja pojedincu donosi najviše koristi te je kao takva i najprihvatljivija
3. donošenjem odluke ne smiju se narušiti prava drugih osoba u procesu
4. odluka koja je i najprihvatljivija treba se temeljiti na principima pravednosti, nepristranosti i jednakosti.

Postoji razlika između pogrešno donesene, ali etički odmjerene odluke i svjesno donesene odluke sa svrhom da se iskrive stvarni financijski pokazatelji. U prvom slučaju nakon ponovne procjene situacije nastoji se ispraviti doneseni sud u korist ponovnog moralnog preispitivanja odluke, dok se u drugom slučaju izbjegava ponovno preispitivanje donesene odluke, ili se nastoji u potpunosti zataškati razlog donošenja odluke.

2.4. Neetično ponašanje u računovodstvenoj profesiji

Profesionalno ponašanje uređeno je u odjeljku 150 IESBA-ovog Kodeksa (dio A-opća primjena), gdje se kaže da „načelo profesionalnog ponašanja nameće obvezu svim profesionalnim računovođama da postupaju u skladu s relevantnim zakonima i regulativama te izbjegavaju svako djelovanje za koje profesionalni računovođa zna ili bi trebao znati da narušava ugled profesije.“

Nažalost, računovođe su svakodnevno u obavljanju svojih poslova izložene različitim prijetnjama koje se ističu u Kodeksu.

2.4.1. Prijetnje

Prema IESBA-ov kodeks etike za profesionalne računovođe, najčešće prijetnje s kojima se susreću profesionalne računovođe su:

1. **prijetnja temeljem osobnog interesa (Self-interest threat)** – prijetnja da će financijski ili drugi interes neprimjereno utjecati na prosudbu ili ponašanje profesionalnog računovođe
2. **prijetnja temeljem samoprovjere (Self-review threat)** – prijetnja da profesionalni računovođa neće primjereno ocijeniti rezultate prethodne prosudbe ili usluge koju je obavio profesionalni računovođa ili druga osoba iz tvrtke profesionalnog računovođe ili organizacije njegovog poslodavca, na koje će se računovođa osloniti kada stvara prosudbu kao dio pružanja tekuće usluge
3. **prijetnja temeljem propagiranja (Advocacy threat)** – prijetnja da će profesionalni računovođa uzdizati klijentov ili poslodavčev položaj do mjere koja kompromitira objektivnost profesionalnog računovođe
4. **prijetnje uslijed zblizenosti (Familiarity threat)** – prijetnja da će zbog dugotrajnog ili bliskog odnosa s klijentom ili poslodavcem, profesionalni računovođa biti previše suosjećajan za njihove interese ili olako prihvaćati ono što oni rade
5. **prijetnja uslijed zastrašenosti (Intimidation threat)** – prijetnja da će se profesionalni računovođa ustručavati djelovati na objektivan način zbog stvarnog ili umišljenog pritiska, uključujući i pokušaj da se neprimjereno utječe na profesionalnog računovođu.

Od računovođe se može tražiti da djeluje suprotno profesionalnim standardima, zato moraju stalno biti na oprezu i izbjegavati okolnosti koje mogu dovesti do neprimjerenih situacija, a koje mogu nepovoljno utjecati na čestitost računovođa.

Isto tako okolnosti poput neprimjerene upotrebe imovine dane na korištenje koja je u vlasništvu poduzeća ili institucije, postojanje financijskog interesa kod poslodavca, prihvaćanje vrijednih darova, prijetnje otkazom i ispunjavanje zahtjeva nadređenih danas su najčešći razlog neetičnog ponašanja računovođa. Ono dovodi do neispravnih i sumnjivih računovodstvenih operacija poput poreznih prijevара, namještanje poslovnih rezultata, neispravnih obračuna i slično.

Mjere zaštite koje mogu ukloniti ili barem ublažiti prijetnje na prihvatljivu razinu prema Kodeksu etike za profesionalne računovođe su:

1. Jake interne kontrole
2. Primjereni disciplinski postupci
3. Politike praćenja kvalitete rada
4. Sustavi nadzora računovođa
5. Pravodobno informiranje ostalih zaposlenika o načinu rada i politikama poslovanja
6. Zapošljavanje kompetentnog osoblja
7. Naglašavanje važnosti etičnog ponašanja svih zaposlenika, a ne samo računovođa.

Kodeksom etike za profesionalne računovođe također se ističe važnost neovisnosti revizorskog tima prilikom obavljanja revizije i izražavanja revizijskog mišljenja. Nitko od sudionika u revizijskom timu ne bi smio imati izravni ili neizravni financijski interes kako ne bi nastala prijetnja vođena osobnim interesom.

2.4.2. Sukob interesa

Sukob interesa je situacija u kojoj su privatni interesi osoba koje izvršavaju svoje radne obveze u suprotnosti s javnim interesom i interesom Društva ili kada privatni interes utječe ili može utjecati na nepristranost u obavljanju radnih obveza, prema Etičkom kodeksu (NN čl. 11/2010).

Profesionalni računovođa u javnoj praksi uvijek mora poduzeti razumne mjere kako bi prepoznao okolnosti koje mogu dovesti do sukoba interesa (Priručnik s kodeksom etike za profesionalne računovođe, 2015). Takve okolnosti mogu prouzročiti nepoštivanje temeljnih načela. Na primjer, prijetnja postupanju u skladu s načelom objektivnosti može nastati kada se profesionalni računovođa u javnoj praksi natječe izravno s klijentom ili ima zajedničko ulaganje ili sličan aranžman s glavnim konkurentom klijenta. Prijetnja postupanju u skladu s načelom objektivnosti ili povjerljivost također može nastati kada profesionalni računovođa u javnoj praksi obavlja usluge klijentima kojima se interesi sukobljavaju ili klijentima koji međusobno vode sudski spor u vezi s predmetnim pitanjem ili transakcijom.

Prema Kodeksu etike za profesionalne računovođe situacije u kojima može nastati sukob interesa su:

1. pružanje savjetodavne usluge za transakciju klijentu koji nastoji preuzeti klijenta revizije, kada je revizorsko društvo steklo povjerljive informacije tijekom obavljanja revizije koje mogu biti relevantne za transakciju
2. savjetovanje dva klijenta istodobno dok se natječu za stjecanje iste kompanije gdje savjeti mogu biti relevantni za konkurentske pozicije stranaka
3. pružanje usluge i kupcu i prodavatelju u vezi s istom transakcijom
4. obavljanje procjene vrijednosti imovine za dvije stranke koje su u suprotstavljenim pozicijama u odnosu na imovinu
5. zastupanje dva klijenta u vezi s istim pitanjem o kojem oni međusobno vode sudski spor, kao što je brakorazvodna parnica ili razvrgnuće ortakluka
6. izrada izvješća s izražavanjem uvjerenja davatelju licence o dospjelom iznosu autorskih prava prema ugovoru o licenci kada se istodobno savjetuje primatelja licence o ispravnosti iznosa obveza
7. savjetovanje klijenta da ulaže u poslovanje u kojem, na primjer supružnik profesionalnog računovođe u javnoj praksi ima financijski interes
8. pružanje strateških savjetodavnih usluga klijentu o njegovom konkurentskom položaju dok se ima zajednički pothvat ili slični interes s glavnim konkurentom klijenta
9. savjetovanje klijenta o stjecanju poslovanja za koje je revizorsko društvo također zainteresirano da ga stekne
10. savjetovanje klijenta da kupi proizvod ili uslugu dok se ima sporazum o posredovanju ili komisiji s jednim od potencijalnih dobavljača tih proizvoda ili usluga

Profesionalni računovođa u javnoj praksi ocijenit će važnost svake prijetnje i primijeniti mjere zaštite kada su nužne za otklanjanje ili ublažavanje prijetnji na prihvatljivu razinu. Prije prihvaćanja ili nastavljanja odnosa s klijentom ili određenog angažmana, profesionalni računovođa u javnoj praksi ocijenit će važnost svake prijetnje nastale po osnovi poslovnih interesa ili iz odnosa s klijentom ili trećom strankom.

Ovisno o okolnostima koje stvaraju sukob, uobičajena je nužna primjena jedne od sljedećih mjera zaštite propisane u Kodeksu etike za profesionalne računovođe:

1. obavještanje klijenta o tvrtkinom poslovnom interesu ili aktivnostima koje mogu predstavljati sukob interesa i dobivanje njihovog pristanka za djelovanje u takvim okolnostima;
2. obavještanje svih znanih relevantnih stranaka da profesionalni računovođa u javnoj praksi djeluje za dvije ili više stranaka u vezi s pitanjem gdje postoji njihov sukob interesa i dobivanje njihovog pristanka za takvo djelovanje;
3. obavještanje klijenata da profesionalni računovođa u javnoj praksi ne pruža predloženu uslugu isključivo jednom klijentu (na primjer, u određenom sektoru tržišta ili u vezi s određenom uslugom) i dobivanje njihovog pristanka za takvo djelovanje.

2.4.3. Razlika između prijevare i pogreške

Prijevara je namjeran čin (Pavlović, 2017):

1. Manipuliranja, falsificiranja, krivotvorenje ili promjena računovodstvenih zapisa;
2. Namjerno ispuštanje događaja, transakcija ili drugih značajnijih informacija u izvještajima
3. Knjiženje izmišljenih stavki, osobito pred kraj obračunskog razdoblja
4. Izostavljanje, ubrzavanje ili odgađanje priznavanja u financijskim izvještajima događaja i transakcija koje su nastale u izvještajnom razdoblju...

Pogreška je nenamjeran prikaz (Pavlović, 2017):

1. Pogreške u prikupljanju i obradi informacija
2. Pogreške u primjeni računovodstvenih načela
3. Neutemeljena računovodstvena procjena nastala zbog propusta ili pogrešnog prikazivanja činjenica...

2.4.4. Najčešći načini manipulacije financijskim izvještajima

Svi korisnici financijskih izvještaja žele fer i istinit prikaz podataka kao i objektivan prikaz uspješnosti poduzeća. Investitorima informacije iz financijskih izvještaja koriste za procjenu isplativosti ulaganja u poduzeće dok kreditore zanima poslovni rezultat istog poduzeća kako bi procijenili mogućnost naplate potraživanja na temelju danih kredita. Također, država je najznačajni korisnik financijskih izvještaja. Na temelju podataka koja financijska izvješća pružaju, država donosi odluke o poticanju određenih djelatnosti kao i odluke o provođenju

određenih ekonomskih politika. Obzirom da se podacima iz financijskog izvještaja služe različiti korisnici, upravo se zbog tih razloga može manipulirati financijskim izvještajima kroz prijevare i pogreške.

Manipuliranje financijskim izvještajima podrazumijeva prijevare koje se provode namjerno s ciljem prikaza nerealnog stanja i neobjektivnih činjenica, a one mogu biti (Pavlović, 2017):

1. Prijevare menadžmenta - prijevare provodi menadžment poduzeća ili nadzorni odbor
2. Prijevare zaposlenika - prijevare provode zaposlenici

Prijevare su namjerno stjecanje nezakonite ili nepravilne koristi varanjem. Načini prijevare su (Pavlović, 2017):

1. Falsificiranje knjiženja i isprava
2. Knjiženje poslovnih događaja koji se nisu dogodili
3. Namjerno pogrešno primjenjivanje računovodstvenih politika

Prijevare daju pogrešne podatke u financijskim izvještajima, a time nerealnu i neobjektivnu sliku o poduzeću, točnije o uspješnosti poduzeća.

Motivi za manipuliranje financijskim izvještajima su (Pavlović, 2017):

1. Skrivanje lošeg poslovanja
2. Politika smanjenja troškova
3. Dobivanje boljih uvjeta za kredit od banke
4. Maksimiziranje menadžerskih nagrada
5. Rezanje troškova kapitala emisijom vrijednosnica

Tri osnovna razloga manipuliranja financijskim izvještajima su (Pavlović, 2017):

1. Precjenjivanje rezultata razdoblja
2. Podcjenjivanje rezultata razdoblja
3. Pronevjera

Osnovni razlozi za podcjenjivanje rezultata financijske godine su: niža osnovica poreza na dobit i zadržavanje isplate dividendi. Što je niža porezna osnovica manja je i dobit koja će biti obračunata, a time je i manja dobit iz koje bi se trebale isplatiti dividende dioničarima.

Najčešće manipulacije za podcjenjivanje financijskog rezultata su (Pavlović, 2017):

1. Priznavanje tekućih prihoda u budućem razdoblju - prodaja robe u tekućem razdoblju, a ispostavljanje fakture u budućem obračunskom razdoblju
2. Priznavanje budućih troškova u tekućem razdoblju
3. Knjiženje nepostojećih troškova – primanje i knjiženje fiktivnih faktura

Razlozi precjenjivanja poslovnog rezultata su stvaranje slike uspješnosti zbog kredibiliteta ili isplate dividendi. Najčešće prijevare koje se koriste za precjenjivanje financijskih izvještaja su (Pavlović, 2017):

1. Ranije priznavanje prihoda – priznavanje prihoda prije prodane robe ili izvršene usluge uz prisustvo neizvjesnosti naplate potraživanja na temelju tog posla
2. Priznavanje prihoda iz ranijih razdoblja – prodaja podcijenjene imovine, otpis dugova koji utječu na povećanje bruto dobitka
3. Namjerno nerazdvajanje izvanrednih od redovnih dobitaka ili gubitaka
4. Prijenos tekućih troškova u buduća razdoblja
5. Knjiženje prihoda koji ne postoje – povrat više uplaćene svote od strane dobavljača kao prihod, lažni predračuni itd.
6. Priznavanje prihoda umjesto obveza – knjiženje primljenih predujmova kao prihoda, a ne kao obveza za primljeni predujam
7. Knjiženje lažnih prihoda za transakcije koje se nisu dogodile.

Pronevjera je nezakonito stjecanje imovine. Načini pronevjere (Pavlović, 2017):

1. Davanje izjava i potpisa neovlaštenih osoba
2. Neovlašteno korištenje pečata
3. Krivotvorenje dokumenata

Cilj pronevjere je dolazak do određene imovine obilazeći zakone i pravila.

2.4.5. Pregled dosadašnjih empirijskih istraživanja

Krkač, Volarević i Josipović (2011) smatraju da je temeljni etički problem u računovodstvu što se financijskim podacima može manipulirati tako da se obmanjuju pojedinci unutar kompanije. Također spominju kako se u praksi najčešće manipulira zaradama poduzeća i kako menadžeri prikazuju samo one podatke koji im omogućavaju stratešku prednost. Isto tako da se financijske računovođe vrlo rijetko kažnjava od strane svojih strukovnih udruženja ukoliko su pogrešno interpretirali financijski status nekog poduzeća.

Jackling et al, (2007) u članku „Professional accounting bodies’ perceptions of ethical issues, causes of ethical failure and ethics education“ opisuje svoje istraživanje koje je pokazalo da su najčešći razlozi neprofesionalnosti računovođa sukob interesa, manjak objektivnosti i neovisnosti, neprimjereno vodstvo i siromašna organizacijska kultura. Iz istraživanja su proizašli ključni etički rizici: vlastiti interes, neuspjeh za održavanje objektivnosti i neovisnosti, nepravilno vodstvo, nedostatak etičke hrabrosti i etičke osjetljivosti, neuspjeh stručne prosudbe i siromašna organizacijska kultura.

Među važnije istraživanja treba istaknuti Abernethya, Bouwensa i Van lenta (2012) koji su ispitivali koliko je računovodstvena manipulacija ovisna o etičkim vrijednostima. Rezultat je bio da licenca etičkog rada smanjuje pojavu računovodstvenih manipulacija i da etičke vrijednosti zaista imaju važnu ulogu u praksi.

Glavni čimbenici odgovorni za nisku razinu usvajanja računovodstvene etike u praksi su: pohlepa, vlastiti interesi, pritisci poslodavaca i klijenata, cijena etičkog ponašanja, siromašne socijalne vrijednosti, nedostatak jasno definiranog ponašanja. Do takvog zaključka došli su Akenbor i Tennyson (2014) kada su analizirali 125 računovođa i revizora o etici u računovodstvenoj profesiji u Nigeriji. Smatraju da čimbenik pohlepe i sebičnosti najviše utječu na profesionalno ponašanje, a nedostatak jasno definiranog etičkog ponašanja najmanje.

Zanimljivo je istraživanje koje su proveli Kurtanović, Mušinbegović i Kadić (2014) ukazujući na problem pružanja usluga bez elementarnog stručnog znanja, bez poznavanja profesionalnih standarda i vještina te da je struktura onih koji pružaju računovodstvene usluge šarolika od niskokvalificiranih priučenih knjigovođa do visokoobrazovanih stručnjaka. Struka certificiranog računovođe je podcijenjena.

Istraživanje koje je proveo Grivec (2014) u Sloveniji dokazuje suprotne rezultate u dosad navedenim istraživanjima. O usvajanju računovodstvene etike u Sloveniji, računovodstveni servisi smatraju da je profesionalna etika u njihovom radu vrlo bitna. Čak 61,82% anketiranih računovođa izjasnilo se da su iskusili svojevrstan pritisak stranaka, ali da nitko nije popustio pod pritiskom.

Jedno od šokantnijih istraživanja je ono koje su proveli Noel i Geyer (2007), Karaibrahimoglu, Erdener i Var (2009), Marques, Azevedo-Pereira (2009) te Aljinović Barać, Markota i Vuljan (2016), a ispitivali su utjecaj i važnost etike u obrazovanju. S obzirom da se ovdje ispitivalo mlade, buduće računovođe svakako se može reći da su rezultati zapanjujući jer na mladima svijet ostaje. Oni smatraju kako obrazovanje ne utječe na etičke stavove, odnosno njezin izostanak u obrazovnom sustavu nije povezan s nedostatkom etičkog ponašanja u budućem radnom odnosu. Nastava etike ne znači da će se netko ponašati etički. Opet se javlja jedan apsurd u ovakvom istraživanju gdje je etika važna za struku, ali se obrazovanjem ne može postići.

Ovi rezultati istraživanja upućuju i na alarmatno rješavanje problema za dobrobit poslovanja, ne samo u Republici Hrvatskoj, već i u ostalim zemljama što će ujedno omogućiti bolje susjedske i međunarodne odnose. Ono što je najbitnije je da se mladim računovođama daje primjer pravog poslovanja tako da se profitabilnost i vlastiti ciljevi stječu na etičan i pravovaljan način bez da se ugrožavaju pojedinci i okolina u kojoj djeluje organizacija.

3. RAČUNOVODSTVENA ETIKA U MALIM I SREDNJIM PODUZEĆIMA

„Mala i srednja poduzeća važan su segment hrvatskog gospodarstva, zbog njegovog udjela u ukupnom broju poduzeća (u 2015. godini iznosi 99,7%), udjela u ukupnom prihodu (54%), zaposlenosti (69,2%) te ukupno ostvarenom izvozu (50,3%). U 2015. godini po svim navedenim kriterijima mala i srednja poduzeća jačaju svoj utjecaj na gospodarstvo Hrvatske te bilježe rast produktivnosti i konkurentnosti u odnosu na prethodnu godinu. Međutim, postoji značajan prostor za daljnje unapređenje poslovne efikasnosti, budući da je u 2015. godini 51,6% zaposlenih u malim poduzećima sudjelovalo s 40,5% u ukupno ostvarenoj neto konsolidiranoj dobiti gospodarstva Hrvatske, dok je 30,8% zaposlenih u velikim poduzećima ostvarilo 43,2% neto konsolidirane dobiti (Alpeza, Has, Novosel, Singer, 2017).

Nacionalno vijeće za konkurentnost u svojim Preporukama za povećanje konkurentnosti među najproblematičnije čimbenike poslovanja u Hrvatskoj navodi lošu radnu i poslovnu etiku. Mala i srednja poduzeća u maloj mjeri imaju razvijeni sustav upravljanja poslovnom etikom, za razliku od velikih poduzeća hrvatskog gospodarstva koja su prihvatila svjetske trendove i shvatila da njihova uspješnost ovisi o primjeni poslovne etike u svakodnevnom poslovanju. Razlog tomu može biti i nedovoljna edukacija o poslovnoj etici na fakultetima koji ju kao predmet nemaju, za razliku od drugih zemalja koje imaju veliki broj specijaliziranih institucija za poslovnu etiku.

Transparency International Hrvatska je 2017. godine objavila poražavajuće podatke prema kojima se Hrvatska s indeksom percipirane korumpiranosti (CPI) u iznosu od 49 nalazi na 57. mjestu na popisu od 180 zemalja.

3.1. Razvrstavanja poduzetnika prema određenim kriterijima

Kriteriji za razvrstavanje poduzetnika obzirom na veličinu su objavljeni u Zakonu o računovodstvu, 2015., u Narodnim novinama br 78/15, Zagreb.

Mikro poduzetnici su oni koji ne prelaze granične pokazatelje u dva od sljedeća tri uvjeta:

1. Ukupna aktiva 2.600.000,00 kuna
2. Prihod 5.200.000,00 kuna
3. Prosječan broj radnika tijekom poslovne godine – 10 radnika

Mali poduzetnici su oni koji nisu mikro poduzetnici i ne prelaze granične pokazatelje u dva od sljedeća tri uvjeta:

1. ukupna aktiva 30.000.000,00 kuna
2. prihod 60.000.000,00 kuna
3. prosječan broj radnika tijekom poslovne godine – 50 radnika.

Srednji poduzetnici su oni koji nisu ni mikro ni mali poduzetnici i ne prelaze granične pokazatelje u dva od sljedeća tri uvjeta:

1. ukupna aktiva 150.000.000,00 kuna
2. prihod 300.000.000,00 kuna
3. prosječan broj radnika tijekom poslovne godine – 250 radnika.

3.2. Problemi primjene poslovne etike u poduzećima

Glavna pitanja s kojima se danas suočava računovodstvena struka jest je li želja za novcem ta koja računovođe tjera u manipulativne radnje i je li etika dovoljno snažna da to spriječi? Jesu li globalni problemi učestalih financijskih skandala, afera s podmićivanjem i prijevarama dokaz da tržišta ne mogu funkcionirati bez zakona i pravila prožetih etikom (Aljinović Barać, Markota, Vuljan, 2016). Veliki broj računovodstvenih prijevara koje su rezultirale nemalim brojem korporativnih skandala krajem 20. i početkom 21. stoljeća, doveli su u pitanje etičnost računovodstvene profesije te ugrozili njezino povjerenje javnosti (Janković, Vlašić, 2010). Profesionalne računovođe imaju etičku odgovornost da steknu specijalistička znanja prije nego što nude svoje profesionalne usluge, da stalno usavršavaju svoja znanja te da posjeduju mentalni stav da služe javnosti najbolje što mogu (Jamnik, 2011). Međutim, to danas

očigledno nije praksa računovođa što su i brojna istraživanja dokazala. Prema gore navedenim podacima o korupciji vidimo da Hrvatska nije baš zemlja koja je shvatila poslovnu etiku u pravom smislu riječi. No, je li problem u osobnosti svakog pojedinca ili su postupci osoba na vodećim pozicijama doveli do toga da je novac na prvom mjestu, ostaje pitanje koje treba istražiti. Poslovna etika se pojavila s procesom globalizacije i informatizacije kao i s jačanjem industrije. Hrvatska je mala zemlja površinom i brojem ljudi u njoj, ali je dala velike stručnjake u društvenim granama znanosti. Poznato je da Hrvatska ima veliki deficit, male plaće, nema dovoljno radnih mjesta, minimalne životne potrebe postaju nedostižne, veliki odljev mozgova i svakodnevna politička prepucavanja iz kojeg mali čovjek može zaključiti da postaje nebitan i nevidljiv faktor u daljnjem razvoju države, najčešće dovode do ovakvih neetičnih ponašanja u poslovnom svijetu. Nadalje, to ne nanosi samo štetu u poslovnom okruženju već utječe na samog pojedinca koji i nije bio u nikakvoj vezi s neetičnom poslovnom organizacijom. To se sve da iščitati iz istraživanja koja su se provela i koja su zapravo dala rezultate da je najčešći uzrok neetičnog ponašanja sukob interesa. Ključni etički rizici: vlastiti interes, neuspjeh za održavanje objektivnosti i neovisnosti, nepravilno vodstvo, nedostatak etičke hrabrosti i etičke osjetljivosti, neuspjeh stručne prosudbe, siromašna organizacijska kultura.

3.3 Zviždanje (whistleblowing)

Protok računovodstvenih informacija u nekoj korporaciji nadređenih prema podređenima može služiti za manipuliranje ponašanjem podređenih, ali i obrnuto pod određenim uvjetima. Računovođe znaju sve informacije o svojim klijentima pa tako i o nedjelima koje bi mogle ili etički trebale biti objavljene. 2002. godine otkrivena je jedna od najvećih financijskih prijevara u SAD-u. Jedna od najvećih telekomunikacijskih kompanija WorldCom je imala nepravilnosti u računovodstvenim politikama koje je prijavila interna revizorica Cynthia Cooper i tako postala ženom godine za hrabrost suprotstavivši se nadređenima te kao etički i moralno osviještena osoba prijavila nepravilnosti u poslovanju. Danas Cynthia Cooper drži predavanja o važnosti zviždanja. Iste godine uspostavljen je Sarbanes-Oxley Act koji pruža zaštitu i sigurnost svim zaposlenicima koji se odluče na prijavljivanje protuzakonitih radnji unutar svog poduzeća. No zviždači ipak nisu toliko sigurni koliko se smatralo. Matthew Lee je 2008. godine prijavio nestanak od 50 milijardi dolara imovine iz bilance banke Lahman Brothers, no tjedan dana nakon je otpušten zajedno s ostalim kolegama pod izlikom da smanjuju troškove poduzeća. U Republici Hrvatskoj zviždačima se smatraju zaposlenici koji

izdaju svoje poduzeće i koji radi toga trebaju biti kažnjeni. Takav primjer je Vesna Balenović koja je bila uzoran zaposlenik u INA-i preko dvadeset godina. 2000. godine je objavila zajedno s priloženom dokumentacijom nepravilnost u poslovanju poduzeća i njegovih menadžera. Godinu dana nakon je dobila izvanredan otkaz te se nakon toga ne uspijeva nigdje zaposliti. Do 2010. godine imala je preko pedeset sudskih sporova kako bi dokazala svoju nevinost i ukazala na podržavanje neetičnog i moralnog ponašanja i poslovanja zaposlenika u poduzeću. U RH ne postoji zakon, ni određeni pravni organ kojem bi se mogla obratiti za pomoć i zaštitu od poslodavca No s obzirom da je RH sada članica Europske unije, ostaje nada da će se u skorije vrijeme takva praksa promijeniti na bolje (Krkač, K., Volarević, H., Josipović, M., 2011).

3.4. Položaj računovodstvene profesije u Republici Hrvatskoj

Položaj neke profesije može se pratiti po različitim kriterijima, a to su (Ramljak i Pavić):

1. koliki ugled imaju u društvu
2. kako se poštuju etička načela
3. obavljaju li poslove na profesionalan način
4. raspolažu li adekvatnim kompetencijama
5. koliko su plaćeni
6. koliko se drži do njihovih mišljenja
7. tko sve koristi informacije odnosno za koga neka profesija priprema informacije
8. koliki stupanj edukacije posjeduju i sl.

U razvijenim zemljama zapada računovođe imaju visok ugled i dio su organizirane profesije gdje se njihova mišljenja itekako poštuju i primjenjuju. S druge strane država ima povjerenje u udruženja koja uživaju mišljenja računovođa. U Republici Hrvatskoj računovodstvena profesija još uvijek nije do kraja uređena. Ono što računovođama najviše smeta je to što se danas svatko može baviti ovim poslom, pogotovo u teškim gospodarskim situacijama gdje nude posao po nižim cijenama kako bi osigurali egzistenciju (Ramljak, Pavić, 2016). Danas je situacija takva da će poslovni subjekti najprije rezati knjigovodstvene troškove odnosno odabrati će računovođu koji nudi nižu cijenu usluge i neće gledati koliko je računovođa profesionalan i zna li obavljati svoj posao u skladu sa zakonima i poštiva li pravila struke. Može se reći da je, ukoliko ćemo gledati kriterije navedene poviše, naše računovođe još uvijek nemaju ugled u društvu koji zaslužuju, kao ni plaće (Ramljak, Pavić, 2016).

4. REZULTATI PROVEDENOG ISTRAŽIVANJA - VAŽNOST PRIMJENE RAČUNOVODSTVENE ETIKE U POSLOVANJU

4.1. Metodologija empirijskog istraživanja

U empirijskom dijelu rada testirane su postavljene hipoteze pomoću statističkog programa SPSS (Statistical Package for the Social Sciences). Za potrebno istraživanje najprije je kreiran anketni upitnik na Google-docs platformi. Anketni upitnik sastojao se od općih pitanja (spol, dob, staž, razina obrazovanja, sektor i veličina poduzeća) i pitanja o računovodstvenoj etici kroz koje se moglo vidjeti način pristupa računovođe svojoj profesiji i pridržavaju li se Kodeksa profesionalne etike i njezinih načela. Zatim su putem Fininog registra odabrani mikro, mala i srednja poduzeća na području Republike Hrvatske prema kriteriju ostvarenog profita. Anketa je poslano putem e-mail adrese velikom broju računovođa tih poduzeća, ali je samo njih 57 odgovorilo. Iako je manji broj ispitanika od očekivanog odgovorio na anketu, uzorak je bio dovoljan da bi podaci bili statistički značajni. Period prikupljanja anketa je bio od 01.06.2018. do 21.08.2018. Za obradu podataka dobivenih anketnim upitnikom primijenjena je deskriptivna i univariantna (neparametrijska) statistika. Također je korišteno tablicarno i grafičko prikazivanje podataka.

Zaključci su doneseni pri razini pouzdanosti od 95 %.

4.2. Analiza rezultata provedenog istraživanja

4.2.1. Deskriptivna statistika

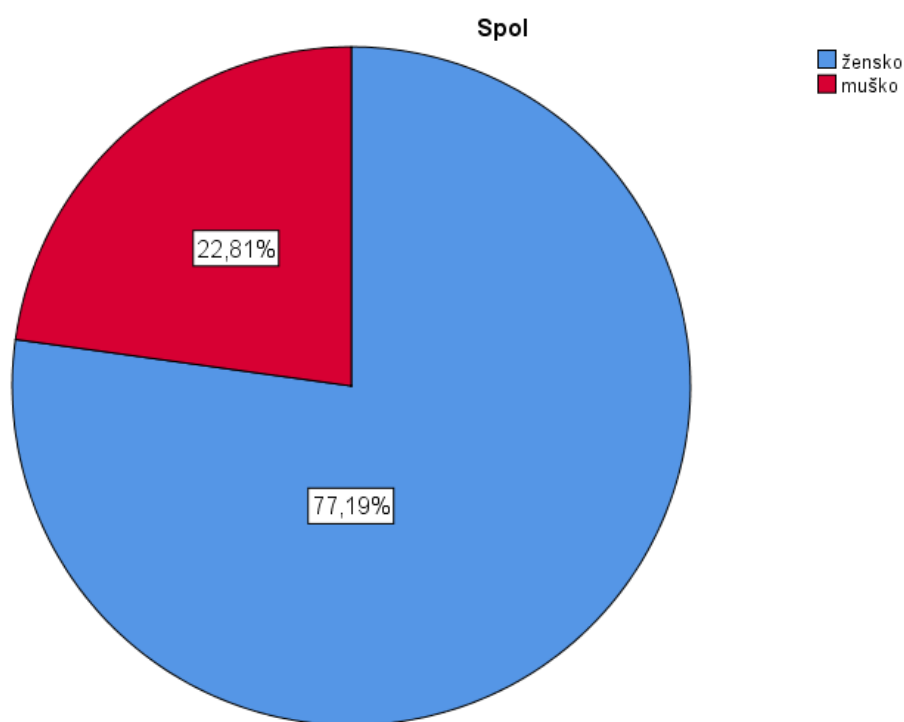
Deskriptivna ili opisna statistika temelji se na potpunom obuhvatu statističkog skupa, čiju masu podataka organizirano prikuplja, odabire, grupira, prezentira i interpretira dobivene rezultate analize (Pivac, 2010).

Prva tablica koja je napravljena je ona koja će nam pokaziti koja spolna skupina prevladava više u računovodstvenoj profesiji. Ovdje se odmah može reći da je spol nominalno ili opisno statističko obilježje.

Tablica 3. Ispitanici prema obilježju Spol

Spol					
		Broj ispitanika	Postotak	Valjan postotak	Kumulativni postotak
Spol	žensko	44	77,2	77,2	77,2
	muško	13	22,8	22,8	100,0
	Ukupno	57	100,0	100,0	

Izvor: izrada autora

Slika 2. Ispitanici prema obilježju Spol

Izvor: izrada autora

Od ukupnog broja ispitanika, njih 44 je ženskog spola, dok je samo 13 muškog spola. Iz toga možemo zaključiti da se osobe ženskog spola više odlučuju za rad u računovodstvenoj profesiji. Također možemo reći da je ova razlika dosta velika gledajući postotke koji pokazuje da prevladava više žena i to 77,2%.

Tablica 4. Ispitanici prema obilježju Spol obzirom na veličinu poduzetnika

Ispitanici prema obilježju Spol obzirom na veličinu poduzetnika					
		Veličina poduzetnika			Ukupno
		mikro	malo	srednje	
Spol	žensko	7	13	24	44
	muško	4	2	7	13
Ukupno		11	15	31	57

Izvor: izrada autora

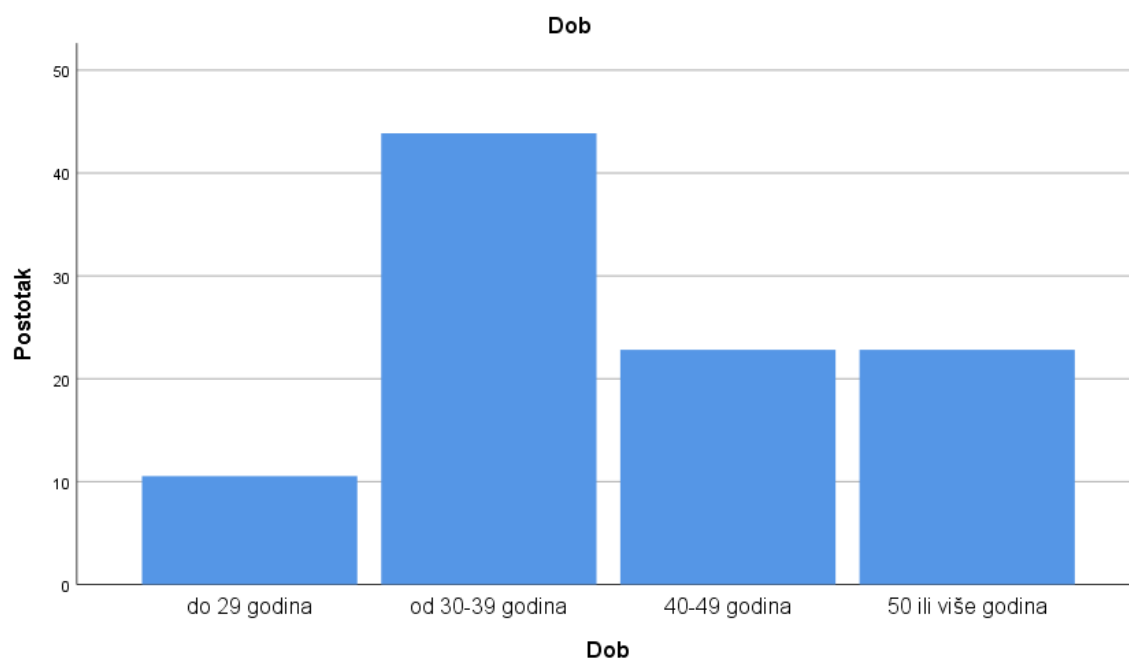
Od ukupno 44 ispitanika ženskog spola najviše ih je zaposleno u srednjem poduzeću (24), a najmanje u mikro (7). Od ukupno 13 ispitanika muškog spola najviše ih je zaposleno u srednjem poduzeću (7), a najmanje u malom.

Tablica 5. Ispitanici prema obilježju Dob

Dob					
		Broj ispitanika	Postotak	Valjan postotak	Kumulativni postotak
Dob	do 29 godina	6	10,5	10,5	10,5
	od 30 do 39 godina	25	43,9	43,9	54,4
	Od 40 do 49 godina	13	22,8	22,8	77,2
	50 ili više godina	13	22,8	22,8	100,0
	Ukupno	57	100,0	100,0	

Izvor: izrada autora

Od ukupnog broja ispitanika najviše je dobne skupine od 30 do 39 godina. Ovaj podatak nam pokazuje da u računovodstvenoj profesiji nedostaje mladih ljudi (njih svega 6 ima 29 godina ili manje), a da najviše ima srednje do starosne dobne skupine.

Slika 3. Ispitanici prema obilježju Dob

Izvor: izrada autora

Tablica 6. Ispitanici prema obilježju Dob obzirom na veličinu poduzetnika

Ispitanici prema obilježju Dob obzirom na veličinu poduzetnika					
		Veličina poduzetnika			Ukupno
		mikro	malo	srednje	
Dob	do 29 godina	3	1	2	6
	od 30 do 39 godina	5	8	12	25
	Od 40 do 49 godina	2	3	8	13
	50 ili više godina	1	3	9	13
Ukupno		11	15	31	57

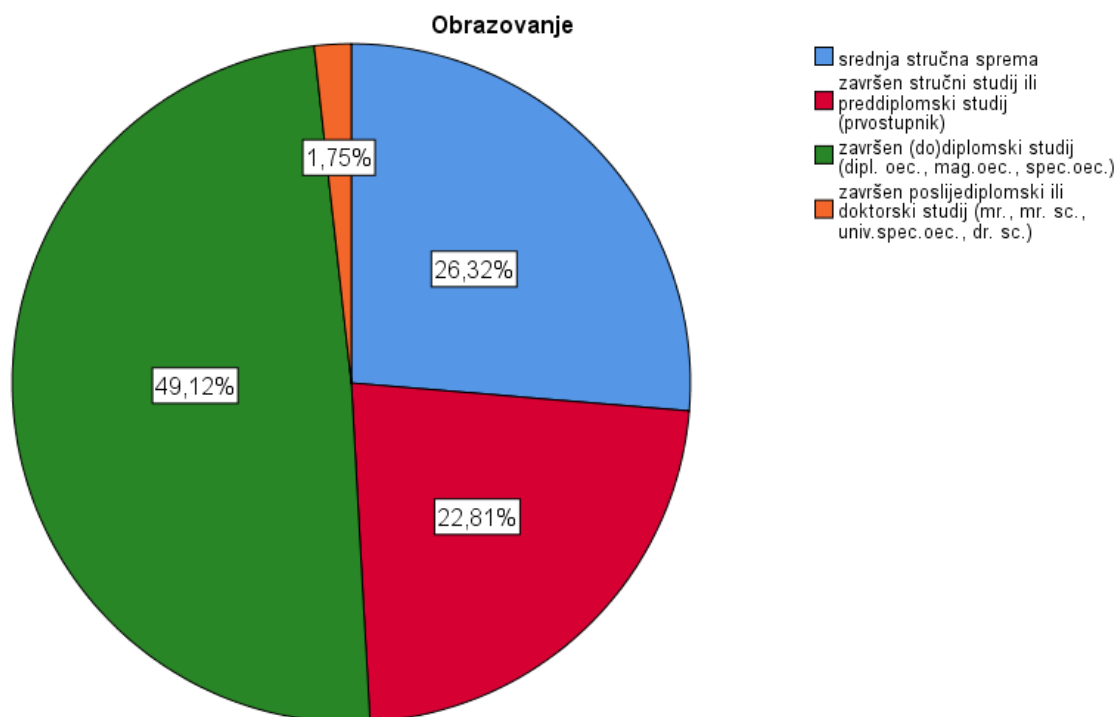
Izvor: izrada autora

Prema podacima iz tablice vidimo da najviše ispitanika ima od 30 do 39 godina i da su zaposleni u srednjem poduzeću, a najmanje ispitanika ima do 29 godina i zaposleni su u malom poduzeću i 50 ili više godina i zaposleni su u mikro poduzeću.

Tablica 7. Ispitanici prema obilježju Obrazovanje

Obrazovanje					
		Broj ispitanika	Postotak	Valjan postotak	Kumulativni postotak
Obrazovanje	srednja stručna sprema	15	26,3	26,3	26,3
	završen stručni studij ili preddiplomski studij (prvostupnik)	13	22,8	22,8	49,1
	završen (do)diplomski studij (dipl. oec., mag.oec., spec.oec.)	28	49,1	49,1	98,2
	završen poslijediplomski ili doktorski studij (mr., mr. sc., univ.spec.oec., dr. sc.)	1	1,8	1,8	100,0
	Ukupno	57	100,0	100,0	

Izvor: izrada autora

Slika 4. Ispitanici prema obilježju Obrazovanje

Izvor: izrada autora

Od ukupnog broja ispitanika, njih 28 ima završen (do)diplomski studij (dipl. oec., mag.oec., spec.oec.), odnosno 49,1 % ispitanika dok ostali ispitanici uglavnom imaju srednju stručnu sprema ili završen stručni studij/preddiplomski studij.

Tablica 8. Ispitanici prema obilježju Obrazovanje obzirom na veličinu poduzetnika

Ispitanici prema obilježju Obrazovanje obzirom na veličinu poduzetnika					
		Veličina poduzetnika			Ukupno
		mikro	malo	srednje	
Obrazovanje	srednja stručna sprema	4	2	9	15
	završen stručni studij ili preddiplomski studij (prvostupnik)	3	4	6	13
	završen (do)diplomski studij (dipl. oec., mag.oec., spec.oec.)	4	8	16	28
	završen poslijediplomski ili doktorski studij (mr., mr. sc., univ.spec.oec., dr. sc.)	0	1	0	1
Ukupno		11	15	31	57

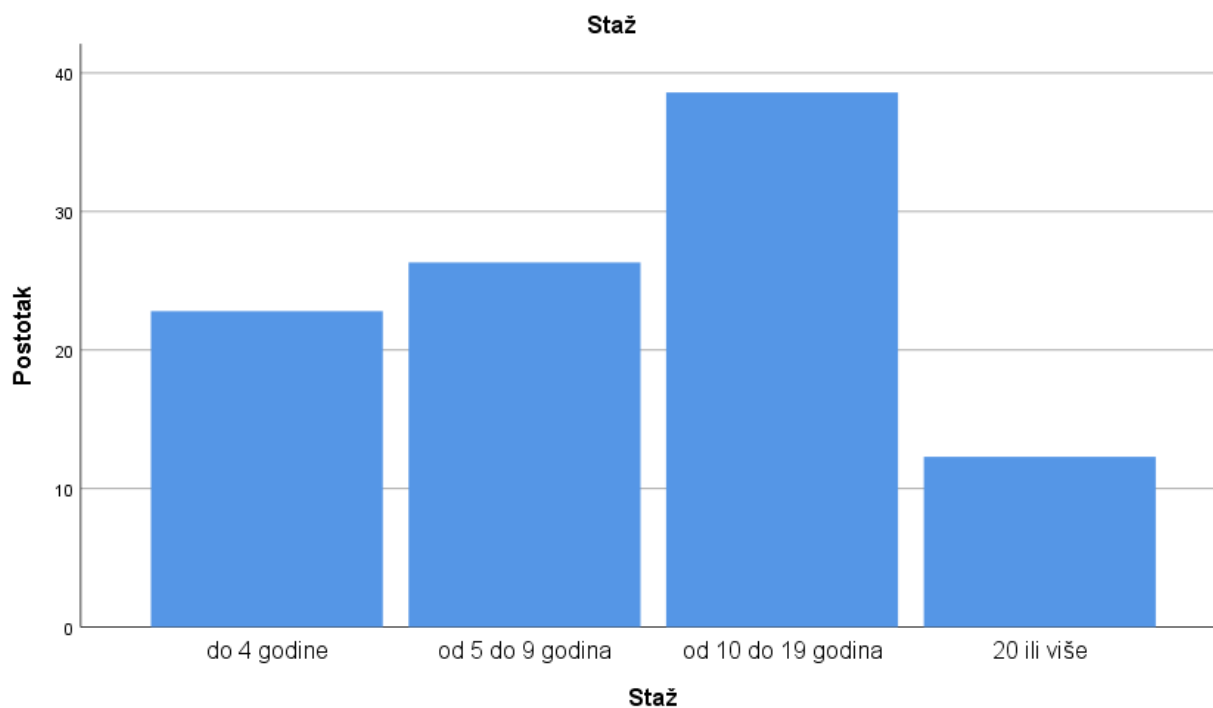
Izvor: izrada autora

Najviše ispitanika ima završen (do)diplomski studij (dipl. oec., mag.oec., spec.oec.) i rade srednjim poduzećima, a najmanje 1 ispitanik ima završen poslijediplomski ili doktorski studij (mr., mr. sc., univ.spec.oec., dr. sc.) i radi u malom poduzeću.

Tablica 9. Ispitanici prema obilježju Staž

Staż					
		Broj ispitanika	Postotak	Valjan postotak	Kumulativni postotak
Staż	do 4 godine	13	22,8	22,8	22,8
	od 5 do 9 godina	15	26,3	26,3	49,1
	od 10 do 19 godina	22	38,6	38,6	87,7
	20 ili više	7	12,3	12,3	100,0
	Ukupno	57	100,0	100,0	

Izvor: izrada autora

Slika 5. Ispitanici prema obilježju Staž

Izvor: izrada autora

Od ukupnog broja ispitanika najviše ih 22 (38,6%) ima staž u računovodstvenoj profesiji od 10 do 19, a najmanje njih 7 (12,3%) ima 20 ili više godina staža.

Tablica 10. Ispitanici prema obilježju Staž obzirom na veličinu poduzetnika

Ispitanici prema obilježju Staž obzirom na veličinu poduzetnika					
		Veličina poduzetnika			Ukupno
		mikro	malo	srednje	
Staż	do 4 godine	3	3	7	13
	od 5 do 9 godina	5	5	5	15
	od 10 do 19 godina	2	5	15	22
	20 ili više	1	2	4	7
Ukupno		11	15	31	57

Izvor: izrada autora

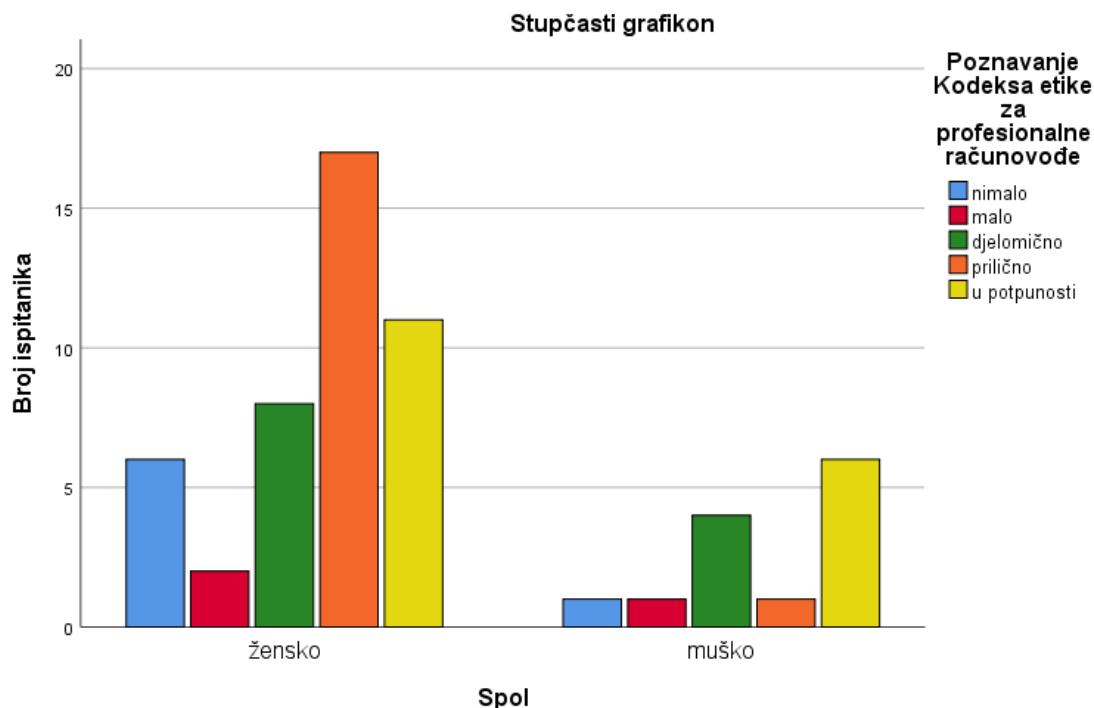
Najviše ispitanika (15) ima staž od 10 do 19 godina i zaposleni su u srednjem poduzeću, a samo jedan ispitanik ima staž 20 ili više godina i zaposlen je u mikro poduzeću.

Gledajući i uspoređujući ove četiri tablice može se reći da slika računovodstvene profesije i nije pretjerano dobra. Prevladava dosta zaposlenika srednjih godina koji su završili (do)diplomski studij, iako nije drastično velika razlika u odnosu na srednju stručnu praksu ili preddiplomski studij. Osim što možemo reći da je računovodstvena profesija „ženska“, vidimo da nema mladih koji se odlučuju za rad u ovoj profesiji. Ovakvi rezultati samo potvrđuju dosadašnja istraživanja kao i trenutnu stvarnu sliku. Na samom Ekonomskom fakultetu možemo vidjeti drastičan pad studenata na smjeru računovodstva dok u praksi i ne poznajemo baš mlađahnog kolegu.

Tablica 11. Poznavanje Kodeksa etike za profesionalne računovođe prema spolu

Poznavanje Kodeksa etike za profesionalne računovođe prema spolu							
		Poznavanje Kodeksa etike za profesionalne računovođe					Ukupno
		nimalo	malo	djelomično	prilično	u potpunosti	
Spol	žensko	6	2	8	17	11	44
	muško	1	1	4	1	6	13
Ukupno		7	3	12	18	17	57

Izvor: izrada autora

Slika 6. Poznavanje Kodeksa etike za profesionalne računovođe prema spolu

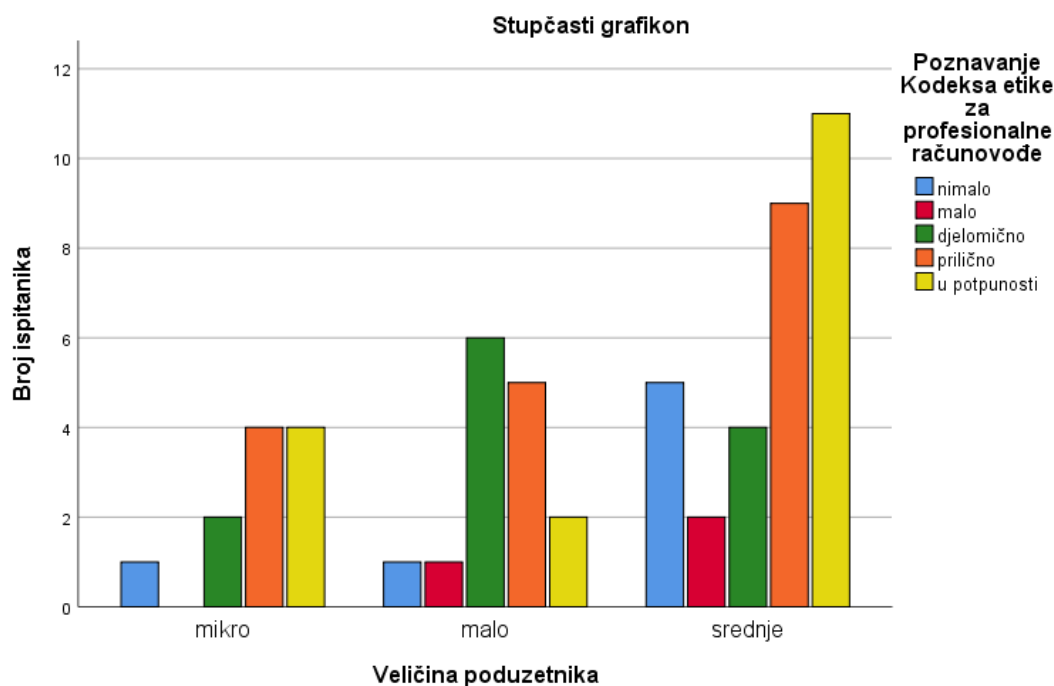
Izvor: izrada autora

Testirajući poznavanje Kodeksa etike za profesionalne računovođe prema spolu vidi se da su više upoznate ženske osobe, njih 17 prilično i 11 u potpunosti. Ne smije se zaboraviti da je ispitano samo 13 muških osoba od kojih se, čak njih 6, izjasnilo da je u potpunosti upoznato sa Kodeksom etike.

Tablica 12. Poznavanje Kodeksa etike za profesionalne računovođe prema veličini poduzetnika

Poznavanje Kodeksa etike za profesionalne računovođe prema veličini poduzetnika							
		Poznavanje Kodeksa etike za profesionalne računovođe					Ukupno
		nimalo	malo	djelomično	prilično	u potpunosti	
Veličina poduzeća	mikro	1	0	2	4	4	11
	malo	1	1	6	5	2	15
	srednje	5	2	4	9	11	31
Ukupno		7	3	12	18	17	57

Izvor: rezultati anketa

Slika 7. Poznavanje Kodeksa etike za profesionalne računovođe prema veličini poduzetnika

Izvor: izrada autora

Upitnikom je utvrđeno da Kodeks etike za profesionalne računovođe najviše poznaju srednja poduzeća, njih 11. Ukupno gledajući cijelu tablicu možemo vidjeti da su s Kodeksom etike upoznata prilično ili u potpunosti srednja i mikro poduzeća dok za njima zaostaju mala s djelomičnim i priličnim poznavanjem.

4.2.2. Neparametrijska statistika

Neparametrijske se metode upotrebljavaju prvenstveno kod podataka izraženih nominalnim i ordinalnim skalama.

Kruskal-Wallis test se primjenjuje za više od dva nezavisna uzorka koja se mjere pomoću redosljedne skale. Može se reći da se ovo testiranje temelji na testu analize varijance, gdje se umjesto brojčanih mjernih podataka koriste rangovi.

H1: Postoji razlika u primjeni Kodeksa etike za profesionalne računovođe obzirom na veličinu poduzetnika

Ovom hipotezom je utvrđeno ponašanje i primjena objektivnosti i nepristranosti, poštenosti, stjecanje i održavanja profesionalne kompetetnosti, temeljitosti i pravodobnosti, povjerljivosti financijskih informacija kao i postupanja u skladu sa računovodstvenim

zakonima i ostalim propisima u radu profesionalnog računovođe obzirom na veličinu poduzetnika.

Budući da su temeljna načela iskazana ordinalnom ljestvicom od 1 do 5 (pri čemu je 1=nimalo, a 5=u potpunosti) i postoji više od dva nezavisna uzorka, korišten je Kruskal Wallis Test.

Tablica 13. Pojedinačan prikaz prosječnog ranga temeljnih načela Kodeksa etike za profesionalne računovođe prema veličini poduzetnika

Rangovi			
	Veličina poduzeća	N	Mean Rank
Objektivno (neovisno i nepristrano)	mikro	11	34,64
	malo	15	26,73
	srednje	31	28,10
	Total	57	
Pošteno	mikro	11	33,00
	malo	15	27,40
	srednje	31	28,35
	Total	57	
Stječe i održava profesionalnu kompetentnost	mikro	11	34,64
	malo	15	26,63
	srednje	31	28,15
	Total	57	
Svoj posao s dužnom pažnjom (temeljito, pravodobno)	mikro	11	32,36
	malo	15	29,90
	srednje	31	27,37
	Total	57	
Drži do povjerljivosti poslovnih informacija	mikro	11	32,50
	malo	15	28,77
	srednje	31	27,87
	Total	57	
Postupa sukladno svim važećim računovodstvenim i drugim propisima	mikro	11	28,86
	malo	15	27,17
	srednje	31	29,94
	Total	57	

Izvor: izrada autora

Prema ovoj tablici se vidi da mikro poduzeća prednjače u primjeni svakog od temeljnih načela Kodeksa etike za profesionalne računovođe, a potom ih slijede srednja poduzeća i na kraju mala. Npr. vidi se da prosječno 34,64% mikro poduzeća obavlja svoj posao objektivno (neovisno i nepristrano), dok mala poduzeća obavljaju prosječno 26,73%, a srednja poduzeća prosječno 28,10%.

Zanimljivo je kako mikro poduzeća više primijenjuju temeljna načela Kodeksa etike za profesionalne računovođe i rade u skladu s njima, dok se iz prijašnje tablice gdje je testirano poznavanje Kodeksa etike za profesionalne računovođe obzirom na veličinu poduzeća vidi da srednja poduzeća najbolje poznaju isti, iako se kod mikro poduzeća od ukupno 13 njih 8 izjasnilo da prilično ili u potpunosti poznaju Kodeks etike za profesionalne računovođe. Ovdje je bitno naglasiti da bi prema broju ispitanika i poznavanju Kodeksa etike srednja poduzeća trebala biti vodeća u primjeni istih.

Kruskal-Wallis Test

Tablica 14. Kruskal-Wallis test temeljnih načela Kodeksa etike za profesionalne računovođe

Test Statistika ^{a,b}						
	Objektivno (neovisno i nepristrano)	Pošteno	Stječe i održava profesionalnu kompetentnos t	Svoj posao s dužnom pažnjom (temeljito, pravodobno	Drži do povjerljivosti poslovnih informacija	Postupa sukladno svim važećim računovodstv enim i drugim propisima
Hi kvadrat	2,644	2,273	2,502	1,497	1,962	,482
Stupnjevi slobode	2	2	2	2	2	2
Signifikant nost	,267	,321	,286	,473	,375	,786
a. Kruskal Wallis test						
b. Varijabla grupiranja: Veličina poduzeća						

Izvor: izrada autora

Kruskal Wallis test je pokazao da ne postoji statistički značajna razlika između primjene temeljnih načela obzirom na veličinu poduzetnika, jer je empirijska razina signifikatnosti veća od 5% ($0,267 > 0,05$; $0,321 > 0,05$; $0,286 > 0,05$; $0,473 > 0,05$; $0,375 > 0,05$; $0,786 > 0,05$).

Tablica 15. Ukupan prosječan rang temeljnih načela Kodeksa etike za profesionalne računovođe prema veličini poduzetnika

Ranks			
	Veličina poduzeća	N	Mean Rank
Temeljna načela Kodeksa etike za profesionalne računovođe (prosjeak)	mikro	11	35,45
	malo	15	27,17
	srednje	31	27,60
	Total	57	

Izvor: izrada autora

Prema rezultatima ankete vidimo da u prosjeku najviše mikro poduzeća primjenju u praksi temeljna načela Kodeksa etike za profesionalne računovođe dok su mala i srednja poduzeća dosta slična prema rezultatima iako je razlika u skoro polovici ispunjenjih anketa (ukupan broj ispitanika srednjih poduzeća je 31 dok malih 15).

Tablica 16. Kruskal-Wallis test prosjeka primjene temeljnih načela Kodeksa etike za profesionalne računovođe

Test Statistika ^{a,b}	
	Temeljna načela Kodeksa etike za profesionalne računovođe (prosjek)
Hi kvadrat	2,396
Stupnjevi slobode	2
signifikantnost	,302
a. Kruskal Wallis Test	
b. Varijabla grupiranja: Veličina poduzeća	

Izvor: izrada autora

Kruskal Wallis test je pokazao da ne postoji statistički značajna razlika između prosječne primjene temeljnih načela obzirom na veličinu poduzetnika, jer je empirijska razina signifikatnosti veća od 5% ($p=0,302 > 0,05$). Stoga se H1 hipoteza odbacuje.

H2: Primjena Kodeksa etike za profesionalne računovođe ima značajan utjecaj na smanjenje manipulacije financijskim izvještajima.

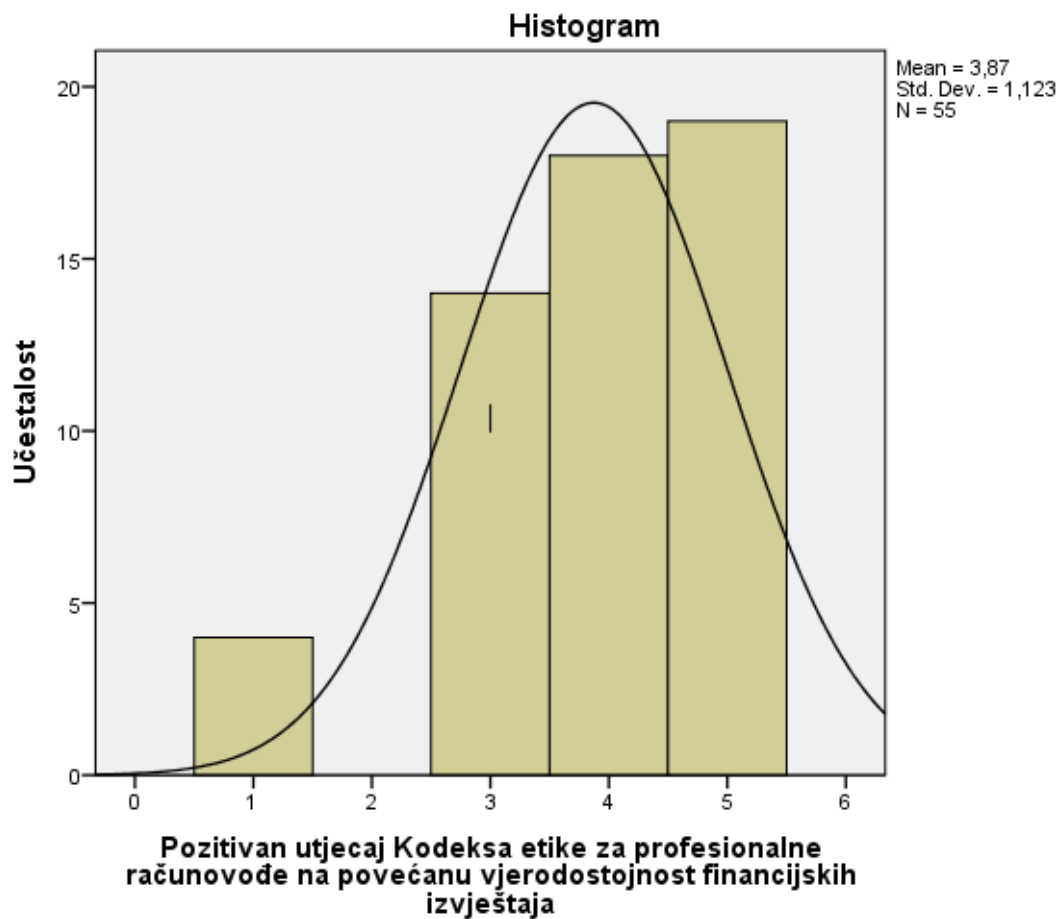
Krkač, Volarević i Josipović (2011) u svom istraživanju spominju kako se u praksi najčešće manipulira zaradama poduzeća i kako menadžeri prikazuju samo one podatke koji im omogućavaju stratešku prednost. Ovom hipotezom utvrditi će se ima li primjena načela Kodeksa etike za profesionalne računovođe značajan utjecaj na smanjenje manipulacije financijskim izvještajima.

Tablica 17. Koeficijenti asimetričnosti i zaobljenosti, njihove standardne greške stava o pozitivnom utjecaju Kodeksa etike za profesionalne računovođe na povećanu vjerodostojnost financijskih izvještaja

Statistika		
Pozitivan utjecaj Kodeksa etike za profesionalne računovođe na povećanu vjerodostojnost financijskih izvještaja		
N	Valjanost	55
	Nedostaje	2
Asimetrija		-1,043
Standardna pogreška asimetrije		,322
Zaobljenost		,875
Standardna pogreška zaobljenosti		,634

Izvor: izrada autora

Obzirom da je distribucija ispitanika prema slaganju s tvrdnjom da primjena Kodeksa etike za računovođe pozitivno utječe na povećanu vjerodostojnost financijskih izvještaja izraziti negativno asimetrična (koeficijent asimetrije iznosi -1,043) za testiranje hipoteze H2 korišten je neperametrijski Sign test u odnosu na pretpostavljenu vrijednost uzorka 3,5 (neutralni i odbijajući stavovi se ne slažu ili nisu sigurnim, a više od 3,5 se slažu ili potpuno slažu. Više od 3,5 znači da se prihvaća, a ako je manje od 3,5 onda se ne prihvaća hipoteza. Kreirana je nova varijabla pretpostavljena vrijednost uzorka sa vrijednošću 3,5 zbog toga što se ocjena „djelomično“ smatra neutralnom, odnosno takav odgovor nije pozitivan, ni negativan.

Slika 8. Distribucija ispitanika prema slaganju s tvrdnjom da primjena Kodeksa etike za profesionalne računovođe pozitivno utječe na povećanu vjerodostojnost financijskih izvještaja

Izvor: izrada autora

Znakovni test

Tablica 18. Pozitivan utjecaj Kodeksa etike za profesionalne računovode na povećanu vrijednost financijskih izvještaja raspoređen na negativne i pozitivne odgovore

Učestalost		
		N
Pozitivan utjecaj Kodeksa etike za profesionalne računovode na povećanu vjerodostojnost financijskih izvještaja - 3,5	Negativna razlika ^a	18
	Pozitivna razlika ^b	37
	Veza ^c	0
	Ukupno	55
a. Pozitivan utjecaj Kodeksa etike za profesionalne računovode na povećanu vjerodostojnost financijskih izvještaja < 3,5		
b. Pozitivan utjecaj Kodeksa etike za profesionalne računovode na povećanu vjerodostojnost financijskih izvještaja > 3,5		
c. Pozitivan utjecaj Kodeksa etike za profesionalne računovode na povećanu vjerodostojnost financijskih izvještaja = 3,5		

Izvor: izrada autora

Ova tablica pokazuje stupanj slaganja s ovom tvrdnjom veći od 3,5 kod 37 ispitanika točnije odgovorili su sa odgovorima „prilično“ i „u potpunosti“. Ostalih 18 ispitanika dalo je odgovor „nimalo“, „malo“ i „djelomično“. 2 ispitanika se nisu izjasnila u ovom pitanju.

Tablica 19. Znakovni test pozitivnog utjecaja Kodeksa za profesionalne računovođe na povećanu vjerodostojnost financijskih izvještaja

Test Statistike ^a	
	Pozitivan utjecaj Kodeksa etike za profesionaln e računovođe na povećanu vjerodostojn ost financijskih izvještaja - 3,5
Z	-2,427
signifikantnost	,015
a. Znakovni test	

Izvor: izrada autora

Znakovni test je pokazao da postoji statistički značajna razlika u odnosu na pretpostavljenu vrijednost 3,5 jer je empirijska razina signifikatnosti manja od 5% ($p=0,015<0,05$) te se hipoteza prihvaća.

Tablica 20. Detaljan prikaz pozitivnog utjecaja Kodeksa etike za profesionalne računovođe na povećanu vjerodostojnost financijskih izvještaja

Pozitivan utjecaj Kodeksa etike za profesionalne računovođe na povećanu vjerodostojnost financijskih izvještaja					
		Broj odgovora	Postotak	Valjan postotak	Kumulativni postotak
Pozitivan utjecaj Kodeksa etike za profesionalne računovođe na povećanu vjerodostojnost financijskih izvještaja	nimalo	4	7,0	7,3	7,3
	djelomično	14	24,6	25,5	32,7
	prilično	18	31,6	32,7	65,5
	u potpunosti	19	33,3	34,5	100,0
	Ukupno	55	96,5	100,0	
Nedostaje	Sistem	2	3,5		
Ukupno		57	100,0		

Izvor: izrada autora

$$Se_{(p)} = \sqrt{\frac{p_0 - q_0}{n}} = \sqrt{\frac{0,5 * 0,5}{55}} = 0,06742$$

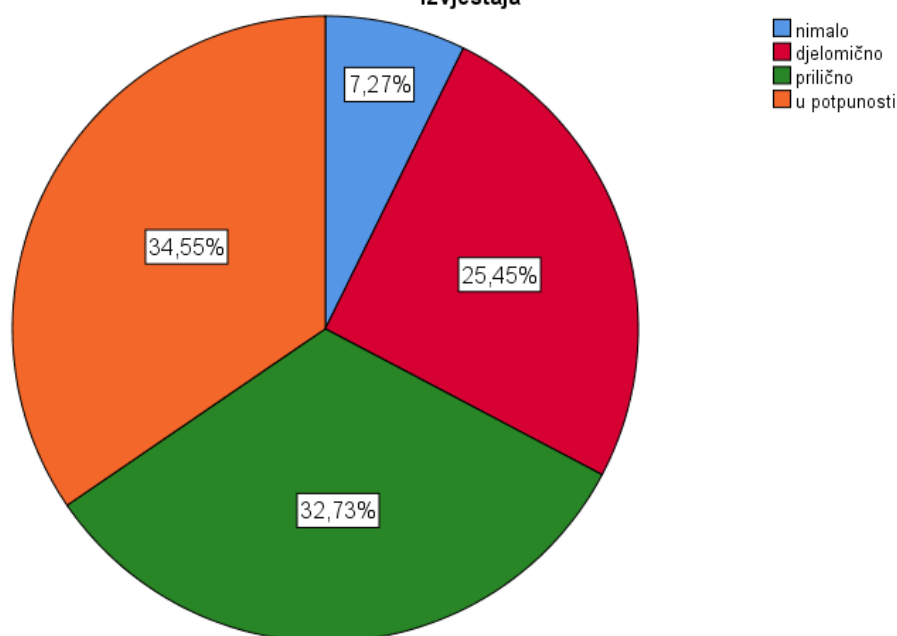
$$Z^* = \frac{\hat{p} - p_0}{Se_p} = \frac{0,672727 - 0,5}{0,06742} = 2,56$$

$$0,672727 = 32,7 + 34,5$$

$$Z_{tab} = 1,96$$

Budući da je $Z^* > Z_{tab}$ uz signifikantnost 5% može se prihvatiti da primjena Kodeksa etike za profesionalne računovođe ima značajan utjecaj na smanjenje manipulacije financijskim izvještajima. Empirijska razina signifikantnosti iznosi 0,0104.

Pozitivan utjecaj Kodeksa etike za profesionalne računovođe na povećanu vjerodostojnost financijskih izvještaja

Slika 9. Pozitivan utjecaj Kodeksa etike za profesionalne računovođe na povećanu vjerodostojnost financijskih izvještaja

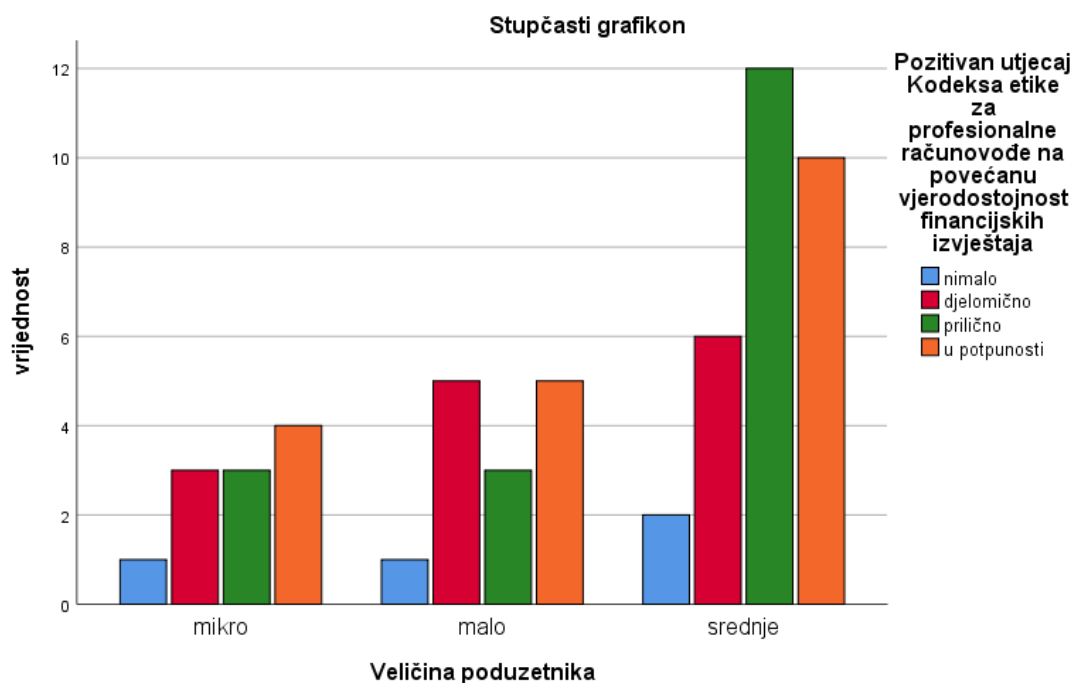
Izvor: izrada autora

Prema grafikonu vidimo da 34,55% ispitanika smatra da Kodeks etike za profesionalne računovođe ima u potpunosti pozitivan utjecaj na povećanu vjerodostojnost financijskih izvještaja, 32,73% ispitanika smatra da ima prilično, 25,45% ispitanika djelomično i 7,27% ispitanika smatra da Kodeks etike nimalo nema pozitivan utjecaj na povećanu vjerodostojnost financijskih izvještaja.

Tablica 21. Pozitivan utjecaj Kodeksa etike za profesionalne računovođe na povećanu vjerodostojnost financijskih izvještaja obzirom na veličinu poduzetnika

Pozitivan utjecaj Kodeksa etike za profesionalne računovođe na povećanu vjerodostojnost financijskih izvještaja obzirom na veličinu poduzetnika						
		Pozitivan utjecaj Kodeksa etike za profesionalne računovođe na povećanu vjerodostojnost financijskih izvještaja				Ukupno
		nimalo	djelomično	prilično	u potpunosti	
Veličina poduzeća	mikro	1	3	3	4	11
	malo	1	5	3	5	14
	srednje	2	6	12	10	30
Ukupno		4	14	18	19	55

Izvor: izrada autora

Slika 10. Pozitivan utjecaj Kodeksa etike za profesionalne računovođe na povećanu vjerodostojnost financijskih izvještaja obzirom na veličinu poduzetnika

Izvor: izrada autora

Prema podacima iz tablice i grafikona vidimo da je veći broj ispitanika odgovorio da prilično ili u potpunosti primjena Kodeksa etike pozitivno utječe na povećanu vjerodostojnost financijskih izvještaja.

4. ZAKLJUČAK

Računovodstvena etika postaje dio svakodnevnog poslovanja, stoga uspjeh upravo ovisi o etičnosti svakog pojedinca u poslovnoj organizaciji te se ona ne bi trebala odvajati od profitabilnosti. U svakoj poslovnoj organizaciji trebao bi se primijenjivati etički kodeks i društveno odgovorno ponašanje. Računovodstvo je profesija koja zahtjeva visoku razinu profesionalizma i bez koje ne bi bilo kvalitetnih i pouzdanih informacija, stoga je vrlo važno da svaki računovođa bude obrazovan i da se u budućnosti usavršava onako kako zakoni i propisi, ne samo profesije već i države, nalažu te da djeluju u skladu s društvenim i socijalnim okolnostima i zahtjevima. Računovodstvena profesija se razlikuje od drugih profesija u odgovornosti i djelovanju u javnom interesu. Mnoge situacije mogu poljuljati principe profesionalne etike računovođa i na taj način ugroziti vjerodostojnost financijskih izvještaja. Stoga je usvojeno znanje i daljnje usavršavanje ključ za uspješnost organizacije, ali i zadovoljavanje internih i eksternih klijenata i svih onih kojima su financijski podaci od velike važnosti. Prema provedenom istraživanju može se zaključiti da u računovodstvenoj profesiji ima više ženskih osoba i da je najviše računovođa srednje i starije starosne dobi. Najviše je ispitanika završilo (do)diplomski studij (dipl. oec., mag.oec., spec.oec.). Uglavnom su ispitanici u računovodstvenoj profesiji preko 10 godina i više. Zanimljivo je da su s Kodeksom etike za profesionalne računovođe najupoznatija srednja poduzeća, a da ih prate mikro dok su mala najslabije upoznata. Hipoteza H1 je odbačena i dokazano je da se primjena temeljnih načela Kodeksa etike za profesionalne računovođe statistički značajno ne razlikuju obzirom na veličinu poduzetnika. Takav ishod je pozitivan i sve računovođe bi se trebale voditi temeljnim načelima u svom profesionalnom radu. Trebali bi obavljati svoj posao objektivno i nepristrano, pošteno, temeljito i pravodobno, sukladno svim računovodstvenim i drugim zakonima te održavati profesionalnu kompetetnost i držati do povjerljivosti podataka. Također je hipotezom H2 dokazano da primjena Kodeksa etike za profesionalne računovođe utječe na smanjenje manipulacije financijskim izvještajima što je jednako dobro kao i prva hipoteza. Financijske izvještaje koriste mnogi korisnici, poput investitora, države i slično te iz tog razloga ona moraju biti prikazana fer i istinito. Može se nadodati da je računovodstvena profesija s financijskog stajališta podcijenjena i da nema podrške među računovođama. Zapravo ako se malo duže razmišlja, shvati se da su to možda i dva od najbitnijih i najvažnijih razloga sputavanja razvitka ove profesije i svega čemu ona treba doprinositi. Za boljitak profesije najprije bi se računovođe trebale udružiti i djelovati kao jedno bez međusobnih nadmetanja i nepoštivanja. Hrvatska je mala zemlja površinom i brojem ljudi u njoj, ali je

dala velike stručnjake u društvenim granama znanosti. Stoga ostaje samo nada da su ovakva vremena nezadovoljstva u računovodstvenoj profesiji privremena i da će u skorije vrijeme sve krenuti svojim pravim tokom te da će se broj računovođa povećati i da će se Kodeks profesionalne etike primjenjivati u svim poduzećima bez obzira na veličinu. Ne smije se zaboraviti da je Hrvatska sada članica Europske unije i da ima obveze prema njoj.

LITERATURA

1. Abernethy, M. A., Bouwens, J., & Van Lent, L., (2012): *Ethics, performance measure choice, and accounting manipulation*. Working paper, Tilburg University, available at: <http://feweb.uvt.nl/pdf/2012/ethics.pdf>, (posjećeno 04.05.2018.)
2. Akenbor, C.O., Tennyson, O., (2014): Ethics of Accounting Profession in Nigeria, *Journal of Business and Economics*, 5 (8), pp.1374-1382
3. Aleksić, A (2007): Poslovna etika – element uspješnog poslovanja, zbornik Ekonomskog fakulteta u Zagrebu, god. 5., (419-429)
4. Alpeza, Has, Novosel, Singer (2017): Izvještaj o malim i srednjim poduzećima u Hrvatskoj-2016, CEPOR – Centar za politiku razvoja malih i srednjih poduzeća i poduzetništva
5. Aljinović Barać, Ž., Markota, Lj., Vuljan, F. (2016): Važnost etike u obrazovanju i utjecaj na ponašanje profesionalnih računovođa, Jurić, Đ., Zbornik radova s 17. međunarodne znanstvene i stručne konferencije „Računovodstvo i Menadžment“, Primošten, Hrvatska, Lipanj 9-10,2016., Zagreb, Hrvatski računovođa, pp. 21 – 30.
6. Bedeković, M. (2013): Računovodstvena etika i njezina važnost u računovodstvenoj profesiji, *Praktični menadžment*, stručni časopis za teoriju i praksu menadžmenta, 4(2), pp. 102-105.
7. Belak, V. (2006): Profesionalno računovodstvo prema MSFI i hrvatskim poreznim propisima, Zgombić & Partneri, Zagreb
8. Daft, R.L (2004): *Organization Theory and Design*, Thompson South-Western, Ohio, str. 376.
9. Daft, R.L (2006): *The New Era of Management*, International Edition, Thompson SouthWestern, China.
10. Dražić - Lutitsky, I., Gulin, D., Mamić-Sačar, I., Tadijančević, S., Tušek, B., Vašiček, V., Žager, K., Žager, L. (2010): *Računovodstvo*, Zagreb, Hrvatska zajednica računovođa i financijskih djelatnika
11. Dujanić, M. (2003): Poslovna etika u funkciji menadžmenta, Rijeka, Zbornik radova-Sveučilište u Rijeci, Ekonomski fakultet u Rijeci, god 21. Sv.1,(53-63)
12. Grivec, M. (2014): Etika u računovodstvu, *Praktični menadžment*, stručni časopis za teoriju i praksu menadžmenta, 5 (2), pp.17-22.
13. 16. Higgs-Kleyn, N., Kapelanianis, D., (1999): The role of professional codes in regarding ethical conduct, *Journal of Business Ethics*, No. 4, pp. 363-374

14. Jackling, B., Cooper, B.J., Leung, P., Dellaportas, S. (2007): Professional accounting bodies' perceptions of ethical issues, causes of ethical failure and ethics education, *Managerial Auditing Journal*, 22 (9), pp.928-944.
15. Jamnik, A. (2011): Ethical code in the public accounting profession, *Journal of International Business Ethics*, No. 2, pp 80-90
16. Janković, S., Vlašić D. (2010): Revidiran je etički kodeks profesionalnih računovođa, *Računovodstvo i financije*, No. 9, pp. 85-88
17. Karaibrahimoglu, Y. Z., Erdener, E., Var, T. (2009): Ethical behavior in accounting: Some evidence from Turkey, *African Journal of Business Management*, No. 10, pp. 540-547
18. Karpati, T. (2001): *Etika u gospodarstvu*, Grafika, Osijek
19. Klemm Verbos, A., Gerard, J.A., Forshey, P.R., Harding, C.S., Miller, J.S. (2007): The Positive Ethical Organization: Enacting a Living Code of Ethics and Ethical Organizational Identity, *Journal of Business Ethics*, No. 76, pp. 17-33
20. Krkač, K., Volarević, H., Josipović, M. (2011): Načela poslovne etike i korporacijske društvene odgovornosti u području računovodstva, revizije, financija i bankarstva, *Obnovljeni život*, 66 (2), pp. 187-199.
21. Kurtanović, S., Mušinbegović, S., Kadić, L. (2014): Problemi računovodstvene profesije u praksi BH preduzeća, *Business Consultant/Poslovni Konsultant*, 6 (36), pp.26-34.
22. Malinić, D. (2011): Etička dimenzija kvaliteta finansijskog izveštavanja, *Ekonomika preduzeća*, 59, pp.243-261
23. Marques, P.A., & Azevedo-Pereira, J. (2009): Ethical ideology and ethical judgments in the Portuguese accounting profession, *Journal of Business Ethics*, 86(2), pp.227-242.
24. Miljević, M. I. (2010): *Poslovna etika i komuniciranje*, Univerzitet Singidunum, Beograd
25. NN br.1/2012
26. Narodne novine, Etički kodeks (2010):
https://www.nn.hr/files/file/pdf/eticki_kodeks_nndd.pdf (posjećeno 18.08.2018.)
27. Pavlović, I. (2017): Utjecaj kodeksa profesionalne etike na kvalitetu finansijskih izvještaja
28. Pivac, S. (2010): *Statističke metode*, Split
29. IFAC, (2015): *Priručnik s Kodeksom etike za profesionalne računovođe*
30. Ramljak, B. (2005): Professional Behaviour of Accountants in Transition Conditions with Focus on Croatia, 3rd International Conference on Accounting and Finance in Transition,

Proceedings 3rd International Conference on Accounting and Finance in Transition, London, Great Britain, July 13-16 2005., London: Greenwich University Press.

31. Ramljak, B. (2007): Role of Accounting Profession in Transition Conditions – Focus on Croatia, Second International Symposium on Economic Theory, Policy and Applications, Athens, Greece, August 6-9, 2007., Athens: Athens Institute for Education and Research (ATINER).
32. Ramljak B., Pavić M. (2016): Izazovi računovodstvene profesije u budućem razdoblju, Zbornik radova Računovodstvo, revizija i porezi u praksi, 51. jesensko savjetovanje, str. 1-10
33. Ramljak B., Rogošić A., Perica I. (2016): Etičko ponašanje profesionalnih računovođa, Oeconomica Jadertina, 6 (2), str. 39-51
34. Transparency international Hrvatska - <http://www.transparency.hr/hr> (posjećeno 01.08.2018.)
35. Vidanec, D. (2012): Kriza etičkih vrijednosti u obrazovanju ekonomskih znanosti, Zbornik radova Kriza i perspektiva stanja znanja i nauke, Filozofski fakultet Niš, Niš, str. 50-66.
36. Vig, S. (2017): Utjecaj poslovne etike na uspješnost poduzeća, doktorski rad, Ekonomski fakultet Zagreb
37. Zakon o računovodstvu (2015): Narodne novine br 78/15, Zagreb
38. Žager, K., Dečman, N. (2015): Računovodstvo malih i srednjih poduzeća, Hrvatska zajednica računovođa i financijskih djelatnika, Zagreb

POPIS TABLICA:

Tablica 1. Profesionalne kompetencije računovođa prema Međunarodnim standardima edukacije.....	8
Tablica 2. Temeljna etička načela prema IESB-ovom i AICPA-ovom Kodeksu	10
Tablica 3. Ispitanici prema obilježju Spol.....	28
Tablica 4. Ispitanici prema obilježju Spol obzirom na veličinu poduzetnika	29
Tablica 5. Ispitanici prema obilježju Dob	29
Tablica 6. Ispitanici prema obilježju Dob obzirom na veličinu poduzetnika.....	30
Tablica 7. Ispitanici prema obilježju Obrazovanje.....	31
Tablica 8. Ispitanici prema obilježju Obrazovanje obzirom na veličinu poduzetnika	33
Tablica 9. Ispitanici prema obilježju Staž	33
Tablica 10. Ispitanici prema obilježju Staž obzirom na veličinu poduzetnika.....	34
Tablica 11. Poznavanje Kodeksa etike za profesionalne računovođe prema spolu	35
Tablica 12. Poznavanje Kodeksa etike za profesionalne računovođe prema veličini poduzetnika	36
Tablica 13. Pojedinačan prikaz prosječnog ranga temeljnih načela Kodeksa etike za profesionalne računovođe prema veličini poduzetnika	38
Tablica 14. Kruskal-Wallis test temeljnih načela Kodeksa etike za profesionalne računovođe	39
Tablica 15. Ukupan prosječan rang temeljnih načela Kodeksa etike za profesionalne računovođe prema veličini poduzetnika.....	40
Tablica 16. Kruskal-Wallis test prosjeka primjene temeljnih načela Kodeksa etike za profesionalne računovođe.....	41
Tablica 17. Koeficijenti asimetričnosti i zaobljenosti, njihove standardne greške stava o pozitivnom utjecaju Kodeksa etike za profesionalne računovođe na povećanu vjerodostojnost financijskih izvještaja.....	42
Tablica 18. Pozitivan utjecaj Kodeksa etike za profesionalne računovođe na povećanu vrijednost financijskih izvještaja raspoređen na negativne i pozitivne odgovore	44
Tablica 19. Znakovni test pozitivnog utjecaja Kodeksa za profesionalne računovođe na povećanu vjerodostojnost financijskih izvještaja	45
Tablica 20. Detaljan prikaz pozitivnog utjecaja Kodeksa etike za profesionalne računovođe na povećanu vjerodostojnost financijskih izvještaja	46
Tablica 21. Pozitivan utjecaj Kodeksa etike za profesionalne računovođe na povećanu vjerodostojnost financijskih izvještaja obzirom na veličinu poduzetnika.....	48

POPIS SLIKA:

Slika 1. Faktori koji utječu na etično ponašanje organizacije	9
Slika 2. Ispitanici prema obilježju Spol	28
Slika 3. Ispitanici prema obilježju Dob	30
Slika 4. Ispitanici prema obilježju Obrazovanje	32
Slika 5. Ispitanici prema obilježju Staž	34
Slika 6. Poznavanje Kodeksa etike za profesionalne računovođe prema spolu	36
Slika 7. Poznavanje Kodeksa etike za profesionalne računovođe prema veličini poduzetnika	37
Slika 8. Distribucija ispitanika prema slaganju s tvrdnjom da primjena Kodeksa etike za profesionalne računovođe pozitivno utječe na povećanu vjerodostojnost financijskih izvještaja	43
Slika 9. Pozitivan utjecaj Kodeksa etike za profesionalne računovođe na povećanu vjerodostojnost financijskih izvještaja	47
Slika 10. Pozitivan utjecaj Kodeksa etike za profesionalne računovođe na povećanu vjerodostojnost financijskih izvještaja obzirom na veličinu poduzetnika	48

SAŽETAK

U ovom istraživačkom radu, posebno se stavlja naglasak na računovodstvenu profesiju koja je važna za cjelokupno poslovanje poduzeća posebno zbog prikupljanja informacija i sastavljanja financijskih izvještaja za potrebe internih i eksternih korisnika. Isto tako je od vitalne važnosti za javni i privatni sektor. Različiti korisnici se uvelike oslanjaju na računovođe i iz tog razloga sve njihove usluge, a posebno financijski izvještaji moraju biti prikazani točno, nepristrano i fer. Mnoge situacije mogu poljuljati principe profesionalne etike računovođa i na taj način ugroziti vjerodostojnost financijskih izvještaja. Stoga je usvojeno znanje i daljnje usavršavanje ključ za uspješnost organizacije. Kodeks etike za profesionalne računovođe navodi kako je razlikovno obilježje računovodstvene profesije njezino prihvaćanje odgovornosti da djeluje u javnom interesu, zbog čega odgovornost profesionalnog računovođe nije isključivo u tome da se zadovolje potrebe pojedinačnog klijenta ili poslodavca.

Ključne riječi: računovodstvena profesija, profesionalni računovođa, profesionalno ponašanje, profesionalna etika i Kodeks etike za profesionalne računovođe

SUMMARY

In this research work, special emphasis is placed on the accounting profession that is important for the entire business of the company, especially for gathering information and prepared financial statements for the needs of both internal and external users. It is also vital for the public and private sector. Different users rely heavily on accountants and for this reason all their services, especially financial reports, must be displayed accurately, impartially and fairly. Many situations may affect the professional ethics of accountants and thus jeopardize the credibility of financial statements. Therefore knowledge and further training are key to the organization's success. The Code of Ethics for Professional Accountants states that the difference in the accounting profession is its acceptance of responsibility to act in the public interest, which is why the professional accountant's responsibility solely to meet the needs of an individual client or employer.

Key words: accounting profession, professional accountants, professional behavior, professional ethics and Code of ethics for professional accountants